

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav speciálněpedagogických studií

Bakalářská práce

Kristina Lehutová

Kvalita života osob se zrakovým postižením na VŠ

Olomouc 2020

Vedoucí práce: doc. Mgr. Dita Finková, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a použila pouze prameny uvedené v seznamu použitých zdrojů.

V Břeclavi

Kristina Lehutová

Poděkování

Děkuji mé vedoucí, paní doc. Mgr. Ditě Finkové, Ph.D. za podporu a cenné rady při psaní této bakalářské práce. Dále děkuji všem, kdo se zapojili do dotazníkového šetření.

Obsah

ÚVOD	7
TEORETICKÁ ČÁST	8
1. Zrakové postižení.....	8
1.1 Vymezení pojmu osoba se zrakovým postižením	8
1.2 Klasifikace zrakového postižení.....	9
1.2.1 Klasifikace dle WHO	9
1.2.2 Speciálněpedagogická klasifikace.....	11
1.3 Frekventované zrakové vady	13
1.3.1 Katarakta	14
1.3.2 Glaukom.....	15
1.3.3 Retinopatie nedonošených.....	16
1.3.4 Nystagmus.....	17
2. Kvalita života.....	17
2.1 Vymezení kvality života.....	18
2.1.1 Dle WHO.....	18
2.1.2 Dle sociologie.....	19
2.2 Měření kvality života.....	21
2.2.1 Principy a vlastnosti měření, nástroje	22
2.3 Rozměr kvality života.....	24
2.3.1 Vnější a vnitřní činitele	24
2.4 Kvalita života osob s (nejen zrakovým) postižením v historickém kontextu.....	25
3. Služby pro osoby se zrakovým postižením.....	30
3.1 Kompenzační pomůcky	31

3.2	Organizace poskytující služby mimo akademické prostředí	43
3.2.1	Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých	43
3.2.2	TyfloCentrum	44
3.2.3	Tyfloservis.....	45
3.3	Vzdělávání osob se zrakovým postižením na VŠ.....	45
3.3.1	Brno – Masarykova univerzita	46
3.3.2	Olomouc – Univerzita Palackého.....	47
PRAKTICKÁ ČÁST		48
4.	Výzkumné šetření	48
4.1	Stanovení cílů a výzkumných otázek	48
4.2	Metodologie výzkumného šetření	49
4.2.1	Dotazník	49
4.3	Analýza výsledků	52
4.3.1	Souhrnné výsledky	53
4.3.2	Masarykova univerzita	66
4.3.3	Univerzita Palackého.....	76
4.3.4	Výzkumné otázky.....	86
SHRNUTÍ A ZÁVĚR		89
Seznam použitých zdrojů.....		90
Seznam zkratk		96
Seznam grafů, obrázků a tabulek		97
Seznam příloh		99
PŘÍLOHY		100
Příloha 1: Dotazník		100

ÚVOD

Zrak je jedním z pěti smyslů, které nám umožňují utvářet si obraz okolního světa. Uvádí se, že zrakem vnímáme až 80 % informací. To znamená, že dojde-li k jeho narušení či úplné ztrátě, přístup k informacím je omezen. Ale tím život nekončí. Žijeme v době, kdy již zrakové postižení neznamena nutné vyloučení ze společnosti. Ba právě naopak. Lidé se zrakovým postižením dnes mohou žít v maximální možné míře plnohodnotný život v intaktní společnosti. Díky stále se zlepšujícím kompenzačním mechanismům mohou cestovat, sportovat, získat vzdělání ...

A právě kvalitou života osob se zrakovým postižením při studiu na vysoké škole se bude zabývat tato bakalářská práce. Práce je rozdělena do dvou částí. V části teoretické budou nastíněny základní informace o zrakovém postižení a jeho klasifikaci, o službách pro osoby se zrakovým postižením jak obecně, tak i v rámci studia na vysokých školách. Dále se zaměříme na oblast kvality života, na vymezení tohoto pojmu z pohledu Světové zdravotnické organizace (WHO) a z pohledu sociologie, také se dotkneme problematiky dimenzí a měření kvality života.

Část praktická bude sestávat z výzkumu, jenž si klade za cíl zmapovat kvalitu života osob se zrakovým postižením při studiu na vysoké škole v kontextu dostupnosti podpůrných služeb na vybraných univerzitách.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Zrakové postižení

1.1 Vymezení pojmu osoba se zrakovým postižením

Pro většinu z nás jsou synonymem problému se zrakem brýle. Ale nošení brýlí ještě nemusí znamenat, že dotyčný je osobou se zrakovým postižením. Stejně tak jedinec s vodícím psem a černými brýlemi nebo bílou holí není jediným zástupcem této kategorie. Pro termín zrakové postižení existují různé definice, například Ludíková pojem vykládá takto „*Za zrakově postiženého považujeme toho člověka, kterému jeho vada činí i po korekci problémy v běžném životě.*“¹

Jako další příklad uvádíme definici Světové zdravotnické organizace: „*Osoba se zrakovým postižením je ta, která má postižení zrakových funkcí trvajících i po medicínské léčbě anebo po korigování standardní refrakční vady a má zrakovou ostrost horší než 0,3 (6/18) až po světlocit, nebo je zorné pole omezeno pod 10 stupňů při centrální fixaci.*“²

¹ LUDÍKOVÁ, Libuše a Veronika RŮŽIČKOVÁ. Tyflopédie pro výchovné pracovníky. Olomouc: [Univerzita Palackého. Centrum podpory studentů se specifickými potřebami], [2016], 1 online zdroj.

² NOVOHRADSKÁ, Hana. Vybrané kapitoly z oftalmopedie. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2009, s. 8. ISBN 978-80-7368-731-1.

1.2 Klasifikace zrakového postižení

1.2.1 Klasifikace dle WHO

Klasifikace zrakového postižení Světové zdravotnické organizace (WHO) se zaměřuje na rozdělení do kategorií podle stupně postižení zrakového analyzátoru. Na základě oftalmologického vyšetření je tedy možné osobu zařadit do jedné z následujících pěti skupin³:

Položka	Druh zdravotního postižení
1.	Střední slabozrakost zraková ostrost s nejlepší možnou korekcí: maximum menší než 6/18 (0,30) - minimum rovné nebo lepší než 6/60 (0,10); 3/10 - 1/10, kategorie zrakového postižení 1
2.	Silná slabozrakost zraková ostrost s nejlepší možnou korekcí: maximum menší než 6/60 (0,10) - minimum rovné nebo lepší než 3/60 (0,05); 1/10 - 10/20, kategorie zrakového postižení 2
3.	Těžce slabý zrak a) zraková ostrost s nejlepší možnou korekcí: maximum menší než 3/60 (0,05) - minimum rovné nebo lepší než 1/60 (0,02); 1/20 - 1/50, kategorie zrakového postižení 3 b) koncentrické zúžení zorného pole obou očí pod 20 stupňů, nebo jediného funkčně zdatného oka pod 45 stupňů

³ Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů – desátá revize (MKN-10): vydal Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR [online]. [cit. 2019-05-11]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/klasifikace-zrakoveho-postizeni>

4.	<p style="text-align: center;">Praktická nevidomost</p> <p>zraková ostrost s nejlepší možnou korekcí 1/60 (0,02), 1/50 až světlocit nebo omezení zorného pole do 5 stupňů kolem centrální fixace, i když centrální ostrost není postižena, kategorie zrakového postižení 4</p>
5.	<p style="text-align: center;">Úplná nevidomost</p> <p>ztráta zraku zahrnující stavy od naprosté ztráty světlocitu až po zachování světlocitu s chybnou světelnou projekcí, kategorie zrakového postižení 5</p>

Tabulka 1: Klasifikace zrakového postižení dle WHO

Dále Světová zdravotnická organizace vymezuje klasifikaci zrakového postižení podle oblasti postižení zrakového analyzátoru pod následujícími kódovými označeními:

„H00–H06 Nemoci očního víčka, slzného ústrojí a očnice

H10–H13 Onemocnění spojivky

H15–H22 Nemoci skléry, rohovky, duhovky a řasnatého tělesa

H25–H28 Onemocnění čočky

H30–H36 Nemoci cévnatky (chorioidey) a sítnice (retiny)

H40–H42 Glaukom

H43–H45 Nemoci sklivce a očního bulbu

H46–H48 Nemoci zrakového nervu a zrakových drah

H49–H52 Poruchy očních svalů, binokulárního pohybu, akomodace a refrakce

H53–H54 Poruchy vidění a slepota

1.2.2 Speciálněpedagogická klasifikace

Základem pro tuto klasifikaci je klasifikace medicínská, pro kterou je hlavním kritériem ztráta zrakové ostrosti a omezení zorného pole. Pro speciální pedagogiku jsou však důležitými údaji i doba vzniku postižení, zda lze očekávat progresi stavu aj.

Z hlediska doby vzniku rozlišujeme postižení vrozená, která vznikla před narozením člověka (vlivem dědičnosti, intoxikace matky v době gravidity apod.) a postižení získané během života (vlivem nádorových onemocnění, úrazů apod.). Toto kritérium je důležité jednak pro jedince a jeho vyrovnání se s postižením, ale také je určujícím pro výběr metodiky práce speciálního pedagoga s klientem.

Dle stupně zrakového postižení vymezujeme tyto kategorie:

- Osoby nevidomé
- Osoby slabozraké
- Osoby se zbytky zraku
- Osoby s poruchami binokulárního vidění

Nevidomost:

Tito lidé jsou asi nejtypičtějšími zástupci skupiny osob se zrakovým postižením a také kategorií s nejtěžšími důsledky v běžném životě. A jak by také ne, bílá hůl a vodící pes naprosto spolehlivě upoutají pozornost okolí a díky tomu mnozí již skoro automaticky předpokládají, že takto vypadají všichni zrakově postižení.

⁴ Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů – desátá revize (MKN-10) [online]. [cit. 2019-05-11]. Dostupné z: <https://www.uzis.cz/cz/mkn/H00-H59.html>

„Nevidomost (slepota) je ve smyslu speciální pedagogiky vada zraku, která se projevuje úplným nevyvinutím, úplnou (nebo téměř úplnou) ztrátou výkonnosti zrakového analyzátoru, a tím nemožností zrakového vnímání.“⁵

Slabozrakost

Slabozrací jsou asi nejméně identifikovatelnými zástupci osob se zrakovým postižením. Mnohdy si jich ani nevšimneme, pokud zrovna nečtou nebo s nimi nepřejdeme do blízkého kontaktu, kdy by bylo možné na očích poznat, „že je něco špatně“.

Slabozrakost můžeme rozdělit na lehkou, a těžkou.

„Na poli speciální pedagogiky před-stavují kategorii osob slabozrakých skupinu dětí, mládeže a dospělých, kteří mají zrakové vnímání na úrovni slabozrakosti.“⁶

„Slabozrakost je souhrnné označení pro snížení zrakové ostrosti různého původu.“⁷

Zbytky zraku

Jedinci se zbytky zraku jsou kategorií, která se nachází na hranici mezi slabozrakostí a nevidomostí. V závislosti na míře zachování zraku je lze ještě dále rozdělit na ty, kteří více

⁵ Flenerová (1985, s. 9) in LUDÍKOVÁ, Libuše, Dita FINKOVÁ a Kateřina KROUPOVÁ. Teoretická východiska speciální pedagogiky osob se zrakovým postižením. Olomouc: [Univerzita Palackého. Centrum podpory studentů se specifickými potřebami], [2018], 1 online zdroj.

⁶ Ludíková (Finková, Ludíková, Růžičková, 2007, s. 43) in FINKOVÁ, Dita. Edukace jedinců se zrakovým postižením v kontextu kvality vzdělávání. Olomouc: [Univerzita Palackého. Centrum podpory studentů se specifickými potřebami], [2019], 1 online zdroj.

⁷ Keblová (2001, s. 33) in FINKOVÁ, Dita. Edukace jedinců se zrakovým postižením v kontextu kvality vzdělávání. Olomouc: [Univerzita Palackého. Centrum podpory studentů se specifickými potřebami], [2019], 1 online zdroj.

využívají kompenzačních mechanismů osob nevidomých, druhou skupinu tvoří ti, jež více využívají zbytků zraku.

„Jedná se o kategorií dětí, mládeže a dospělých, která se nachází jako hraniční skupina mezi osobami slabozrakými a nevidomými. Dříve byla tato skupina nazývána osobami „částečně vidícími“, „těžce slabozrakými“, „s praktickou slepotou“. Zbytky zraku nejsou jen stacionárního charakteru, ale může docházet jak ke zlepšení tak ale i k progresi, která může končit až úplnou slepotou.“⁸

Poruchy binokulárního vidění

Binokulárním viděním rozumíme součinnost fungování obou očí. Poruchy binokulárního vidění řadíme mezi poruchy funkční, tzn., že není narušeno oko jako orgán, ale pouze jeho funkce.

„Poruchy binokulárního vidění jsou poruchami funkčními a dělí se na amblyopii (tupo-zrakost) a šilhavost (strabismus). Charakteristickým znakem těchto funkčních poruch je omezení zrakové funkce jednoho oka.“⁹

1.3 Frekventované zrakové vady

Existuje velké množství zrakových vad. V této kapitole se zaměříme na ty nejfrekventovanější z nich. Zde blíže zmíním především vady, se kterými mám osobní zkušenost – retinopatií nedonošených spolu s nystagmem sama trpím a s šedým a zeleným zákalem jsem se setkala u klientů v TyfloCentru, kam pravidelně docházím.

⁸ LUDÍKOVÁ, Libuše. Tyflopédie – Andragogika. Olomouc: [Univerzita Palackého. Centrum podpory studentů se specifickými potřebami], [2015], 1 online zdroj.

⁹ RÖDEROVÁ, Petra, Lea KVĚTOŇOVÁ-ŠVECOVÁ a Zita NOVÁKOVÁ. Oftalmopedie: texty k distančnímu vzdělávání. 2. vyd. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-159-1.

Světová zdravotnická organizace (WHO) udává následující žebříček nejčastějších příčin zrakového postižení:

Tamtéž nalezneme také žebříček příčin zrakového postižení ve světě¹⁰:

- Nekorigované refrakční vady
- Katarakta
- Věkem podmíněná makulární degenerace
- Glaukom
- Diabetická retinopatie
- Opacita rohovky
- Trachom

1.3.1 Katarakta

Katarakta neboli šedý zákal se v Mezinárodní klasifikaci nemocí nachází v osmé kapitole Nemoci oka a očních anex (H00 – H59) v podkapitole Onemocnění čočky (H25 – H28).

Dle údajů Světové zdravotnické organizace (WHO) trpí kataraktou 65.2 milionů osob po celém světě. Po refrakčních vadách je tak nejčastější příčinou problémů se zrakem. Po šedém zákalu následuje glaukom s prevalencí 6,9 milionů.

„katarakta cataracta – šedý zákal. Onemocnění čočky oka, při němž dochází ke ztrátě její průhlednosti s postupným zhoršováním zraku. K. se dělí podle různých kritérií. Podle vývoje je k. stacionární obv. vrozená nebo progresivní. Podle doby vzniku může být k. vrozená či

¹⁰ World Health Organization: Blindness and visual impairment [online]. [cit. 2019-10-20]. Dostupné z: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/blindness-and-visual-impairment>

vznikající v mládí juvenilní či ve stáří senilní. Další dělení je podle oblasti čočky, která je postižena u senilních katarakt oblast kortikální či nukleární, u vrozených mohou být zákaly postihující celou čočku, či jen některé oblasti, zejm. pouzdra, podle stupně vývoje zákalu nezralá, zralá, přezralá k., podle příčin. K příčinám patří poškození během vývoje plodu toxicky, infekčně, např. rubeola, vrozené syndromy či metabolické poruchy galaktosemie, onemocnění či traumata oka zejm. recidivující, např. uveitidy, glaukom, amotio retinae, silná myopie, celková onemocnění zejm. diabetes, dále např. kožní choroby, tetanus, působení zevních fyzikálních faktorů ionizační záření, infračervené záření, sideróza, chalkóza. Obecným příznakem je zhoršení zraku, který však může zůstat neporušen u některých vrozených a neprogredujících katarakt. Léčbou k. narušující zrak je ve vhodné době provedená extrakce oční čočky s její náhradou brýle, kontaktní či intraokulární čočka.¹¹

1.3.2 Glaukom

Jak již bylo zmíněno v předchozí podkapitole, glaukomem neboli zeleným zákalem trpí 6,9 milionů osob po celém světě a v žebříčku nejčastějších příčin těžkého zrakového postižení zaujímá 4. místo.

„glaukom – zelený zákal. Onemocnění charakterizované zvýšeným nitroočním tlakem a následnými změnami vnitřních částí oka a poškozením zrakového nervu, které vede k poruchám vidění. G. postihuje až 2 populace středního a vyššího věku a v rozvinutých zemích patří k nejč. příčinám slepoty. Objeví-li se na oku zdravém, jde o primární g. jeho příčina není zcela jasná, je-li důsledkem jiného očního onemocnění oční záněty, úraz aj., jde o g. sekundární. Podstatou většiny druhů g. je zvýšení tlaku komorové vody v oku zvýšená tvorba či poruchy jejího odtoku. Tento tlak lze při odborném očním vyšetření změřit. Akutní g. vzácnější se projevuje akutními záchvaty silné bolesti oka a hlavy, světloplachostí, zarudnutím oka, viděním

¹¹ Velký lékařský slovník: Katarakta [online]. [cit. 2019-10-20]. Dostupné z: <http://lekarske.slovníky.cz/pojem/katarakta>

barevných kruhů kolem zdrojů světla a různě velkou poruchou vidění např. mlhavé vidění, někdy i nevolností a zvracením. Zrak se vlivem záchvatů zhoršuje, k čemuž může docházet postupně – a zákeřně – i bez akutních záchvatů u chronického g. častější. Podstatou léčby je snižování nitroočního tlaku. Používají se oční kapky pilokarpin, betablokátory, popř. některé vnitřně podané léky snižující tvorbu komorové vody. V některých případech se používá laser nebo se provádí operace. Včasně zahájená a pečlivě prováděná léčba umožní nemoc zastavit a zabránit tak těžkému porušení zraku či dokonce slepotě. Vzniklá poškození však již nelze odstranit, proto je důležitá včasná diagnóza a pečlivé dodržování léčby. Některé vnitřně podané léky atropin, spasmolytika mohou u nemocného glaukomem vyvolat záchvat řec. glaukos modrozelený“¹²

1.3.3 Retinopatie nedonošených

„retinopatie nedonošených retinopathy of prematurity – retinální angiopatie předčasně narozených dětí vážících méně než 2 kg, obzvláště pak dětí vážících méně než 1,5 kg. Onemocnění se dělí na časné, aktivní stadium a na pozdní, chronické stadium. Nejzávažnější, jizevnaté stadium se nazývá retrolentální fibroplazie. Po předčasném narození vývoj retinálních cév probíhá urychleně a odlišně od běžného perinatálního vývoje. Může dojít k zjizvení a trakci okolních tkání, které mohou způsobit až úplné odtržení sítnice. V patogenezi se uplatňuje mnoho dalších faktorů oxygenace, hypoxie, acidóza, infekce, anemie aj.. Do komplexní léčby patří ve vybraných případech kryoterapie ošetření avaskulárních částí retiny, popř. vitreoretinální chirurgické techniky připevnění odchlíplé sítnice. Prognóza je relativně příznivá, 90

¹² Velký lékařský slovník: Glaukom [online]. [cit. 2019-10-20]. Dostupné z: <http://lekarske.slovníky.cz/pojem/glaukom>

*děti má minimální nebo žádné poškození zraku. 10 dětí má různé následky od anizometropie, strabismu, amblyopie až po slepotu, u některých dětí se rozvíjí katarakta a glaukom*¹³

1.3.4 Nystagmus

*„nystagmus – mimovolní, rychlý, rytmický pohyb očí. Rozeznává se pomalá složka n. vychyluje oči ze základní polohy ven a rychlá složka pohybu očí vrací zpět do původní polohy. Pokud se nenalezne rychlá složka pohybu, pak jde o tzv. kyvadlový n. Podle směru n. se rozeznává n. horizontální doprava, doleva, n. vertikální nahoru, dolů, n. rotační ve směru nebo proti směru hodinových ručiček, n. diagonální kombinace horizontálního a vertikálního n., n. alternující oči neustále mění směr a n. disociovaný na každém oku nalezneme jiný směr kmitání. Podle rozsahu n. se rozeznávají tři stupně n. Amplituda n. velikost odchylky může být hrubá nad 3 mm, střední 1–3 mm nebo jemná pod 1 mm. Jestliže se amplitudy n. mění, pak jde o dysrytmický n. Frekvence n. počet kmitů za minutu může být pomalá pod 40min, střední 40–100min a rychlá nad 100min. Trvání n. je čas od jeho vzniku do ukončení sekundy, minuty, u kongenitálního n. trvá celý život. Latence n. je čas, který uplyne od počátku podnětu po vznik n. Kvocient n. je poměr mezi latencí a trváním n. Podle původu n. se rozeznávají nystagmy fyziologické n. z únavy, optokinetický, provokovaný a nystagmy patologické vestibulární, okulogenní, kongenitální, n. minorum, fixační řec. nystazo kývnout hlavou, podřimovat*¹⁴

2. Kvalita života

Když se řekne kvalita života, snad každý začne uvažovat o tom, jak se mu žije v porovnání s ostatními. Přemýšlíme o tom, co všechno máme, co naopak ještě nemáme, hod-

¹³ Velký lékařský slovník: Retinopatie nedonošených [online]. [cit. 2019-10-20]. Dostupné z: <http://lekarske.slovníky.cz/pojem/retinopatie-nedonosenyh>

¹⁴ Velký lékařský slovník: Nystagmus [online]. [cit. 2019-10-20]. Dostupné z: <http://lekarske.slovníky.cz/pojem/nystagmus>

notíme své finanční možnosti a jen málokdo při tomto hloubání přijde k závěru, že jeho kvalita života je dostačující a je spokojený. Dnešní společnost nás zkrátka nutí chtít stále víc.

V následujících podkapitolách vymezíme kvalitu života jako pojem, zaměříme se na principy měření, nastíníme její rozměr (výše zmíněný subjektivní, ale také i rozměr objektivní) a v závěru přiblížíme kvalitu života osob se zrakovým postižením v historickém kontextu.

2.1 Vymezení kvality života

Velký lékařský slovník definuje kvalitu života takto:

„individuální vnímání vlastní životní situace ve vztahu k systému hodnot, kultuře, životním cílům, očekávání a k běžným zvyklostem. Někdy bývá pojímána jako rozdíl mezi skutečností a individuálním očekáváním. K. ž. je do značné míry podmíněna zdravím, psychickým stavem, stupněm nezávislosti, ekonomickými okolnostmi, sociálními vztahy i celkovým životním prostředím“¹⁵

2.1.1 Dle WHO

Definice Světové zdravotnické organizace (WHO) zní následovně:

„Jedincovo vnímání jeho postavení v životě v kontextu kultury a hodnotových systémů ve kterých žije ve vztahu k jeho cílům, očekáváním, normám a obavám. Jedná se o široký koncept komplexně ovlivněný fyzickým zdravím, psychickým stavem, osobními přesvědčeními, sociálními vztahy a vztahem k hlavním oblastem jeho životního prostředí.“¹⁶

¹⁵ Velký lékařský slovník: Kvalita života [online]. [cit. 2020-01-01]. Dostupné z: <http://lekarske.slovníky.cz/lexikon-pojem/kvalita-zivota>

¹⁶ World Health Organization: WHOQOL: Measuring Quality of Life: Introducing the WHOQOL instruments [online]. [cit. 2020-01-01]. Dostupné z: <https://www.who.int/healthinfo/survey/whoqol-qualityoflife/en/>

2.1.2 Dle sociologie

V Sociologické encyklopedii Sociologického ústavu Akademie Věd ČR je pojem kvalita života vymezen následovně:

*„Označuje kval. parametry lidského života, způsobu života, stylu života, životní úrovně, životních podmínek společnosti. Je určen především protikladem k objemovým, makroagregáto-
vým ekon. a se ziskem souvisejícím kritériím výkonnosti a úspěšnosti spol. systému. Na úrovni života jednotlivce bývá idea k.ž. stavěna proti tzv. konzumnímu životnímu stylu s jeho preferencí vlastnictví spotřebních předmětů, které samo o sobě (podle kritiků konzumenství) nemůže člověka plně uspokojit a nahradit mu redukování či absenci uspokojování jiných potřeb, zejm. duchovního charakteru. V této souvislosti k.ž. představuje něco, co překračuje čistě materiální potřeby, které je možné uspokojit prostřednictvím zboží, a vztahuje se k tzv. postmateriálním hodnotám (viz postmaterialismus). V návaznosti na nespokojenost s některými rysy současnosti a na jejich kritiku byla představa k.ž., resp. dosažení její žádoucí podoby, situována jednoznačně do budoucnosti (k.ž. je pojem velmi často využíváný v rámci současné futurologie).*

Pojem k.ž. je užíván zhruba ve čtyřech distinktních určeních: 1. Je to odborný pojem vyjadřující a operacionalizující kval. stránky životních procesů a kritéria jejich hodnocení (neexistuje však obecněji přijímané a současně dostatečně konkrétní vymezení k.ž. – mezi pojetími jednotlivých autorů jsou i značné rozdíly). K.ž. je posuzována především podle indikátorů životního prostředí, ukazatelů zdraví a nemoci, úrovně bydlení a rekreace, mezilidských vztahů, volného času, soc. i technologických charakteristik práce, možností podílet se na řízení společnosti, podle osobní i kolekt. bezpečnosti, soc. jistot a občanských svobod. Stále větší význam mají indikátory odvozené z řešení globálních problémů, zejm. vyjadřujících ekologické stránky života. Některá pojetí kladou důraz na subjektivní hodnocení (spokojenost jednotlivce se svým životem); v rámci tzv. hnutí sociálních ukazatelů se však naopak projevuje snaha nalézat objektivnější kritéria. K.ž. je studována buď jako souhrn dílčích „kvalit“ jednotlivých

stránek a složek života, nebo holisticky jako celek s vlastní strukturou a významem. Mnohdy je zcela redukována na zjišťování úrovně spokojenosti s daným stavem. 2. Je to programové polit. heslo, obracející pozornost široké veřejnosti na nové úkoly společnosti, přesahující materiální, hmotnou úroveň a vojenskou sílu. Do politiky jej zavedli v 60. l. am. prezidenti J. F. Kennedy a L. B. Johnson, poslední zejm. v programech tzv. Velké společnosti (The Great Society) a Nádherné Ameriky (The Beautiful America). Zde mj. šlo o změnu image USA: obraz „amerického způsobu života“ měl být zproštěn jisté nekulturnosti, tvrdého, nelítostného „boje o život“, všeobecné nejistoty, určitého primitivismu, vykořisťovatelských prvků; do popředí se naopak měly dostat momenty spolupráce, pomoci rozvojovým zemím, úcty k menšinám i tzv. barevným, vysoký životní standard zbavený manýr zbohatlíků, okázalé spotřeby apod. V mezinár.polit. slovníku se poté objevily nové otázky: soutěž v k.ž., iniciativa v hledání životního smyslu, přitažlivost životních způsobů. 3. Je sociálním hnutím („za kvalitu života“) utvářejícím se zejm. v rámci různých širších ekologických, protikonzumeristických, protirasových hnutí, bojů za občanská práva apod. 4. Jde o reklamní, často zcela bezobsažný slogan objevující pro spotřebitele nové oblasti konzumu (zejm. spojené s volným časem, cestováním, dovolenou, koníčky, bydlením a vnímáním umění) a orientující konzumenta (v protikladu s původním záměrem) na oblast prestižní, demonstrativní spotřeby. Koncepce k.ž., tak jak ji v 50. l. proponovali J. K. Galbraith a D. Riesman, obsahovala výrazné prvky kritičnosti vůči am. způsobu života. Postupně se stále více a více rozšiřoval okruh problémů, které zahrnovala. Prostřednictvím k.ž. je vytvářen nový obraz světa a člověka, kde východisko ze současného nespokojivého stavu je spatřováno především v hledání kvalitativně jiné interpretace bytí (výrazně patrné je to zejm. v teoriích rozvíjených od konce 70. l., v nichž se k.ž. nespojuje již jen s motem „žít lépe“, ale spíše „žít jinak“).¹⁷

¹⁷ Sociologická encyklopedie: Kvalita života [online]. [cit. 2020-01-01]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Kvalita_%C5%BEivota

2.2 Měření kvality života

Je samozřejmé, že pokud chceme zjistit kvalitu života (v literatuře také uváděnou pod zkratkou QOL – z anglického quality of life), musíme ji nějakým způsobem změřit. V této podkapitole se na tuto problematiku zaměříme a blíže nastíníme i principy měření.

S měřením kvality života souvisí několik následujících otázek:

- *„Je možné měřit kvalitu života kvantitativními metodami?*
- *Jaký typ veličin měřit? Původní snaha zjišťovat kvalitu života pomocí objektivních dat nevedla k cíli a byla vystřídána zájmem o subjektivní výpověď’.*
- *Jak kvalitu života zjišťovat? Je vhodné registrovat nepřítomnost symptomů, nespokojenost, nebo jsou nějaké pozitivní ukazatele? Je lepší pracovat s globální úrovní nebo s profilem?‘¹⁸*

Vaňurová a Mühlpachr uvádějí výčet kroků, které je třeba při hodnocení kvality života dodržet:

„Při hodnocení QOL je důležité dodržet následující kroky:

- *Popsat účel hodnocení*
- *Popsat vzorek populace*
- *Konceptualizovat závěry QOL*
- *Vybrat nástroj pro měření QOL*
- *Provést pre-testování nebo pilotní studii*

¹⁸ Dragomirecká, Škoda in LUDÍKOVÁ, Libuše. Pohledy na kvalitu života osob se senzorickým postižením. Olomouc: [Univerzita Palackého. Centrum podpory studentů se specifickými potřebami], [2019], 1 online zdroj.

- *Shromáždit data*
- *Analyzovat závěry*¹⁹

2.2.1 Principy a vlastnosti měření, nástroje

„Pro měření kvality života se používá několik různých hodnotících stupnic (škál):

- *oddělené odpovědi – používá kategorie odpovědí jako výborný – dobrý – průměrný – špatný;*
- *LIKERT stupnice – používá popisy názorů pro určení stupně souhlasu nebo nesouhlasu se sérií tvrzení. Některé stupnice jsou označovány jako podobné LIKERT, neboť hodnotí tvrzení i v jiných dimenzích, např. spokojenost nebo důležitost;*
- *vizuální analogie – používá škálu, ukotvenou slovy pouze v jejích extrémech, žádná jiná slova se na ní nevyskytují;*
- *adjektivní – používá kontinuum odpovědí na škále. Princip je podobný jako u vizuální analogie, pouze s tím rozdílem, že adjektivní škála obsahuje slova*²⁰

Křívohlavý uvádí následující rozdělení nástrojů hodnocení kvality života:

„1. Metody měření kvality života, kde tuto kvalitu hodnotí druhá osoba – objektivní

1. Metody měření kvality života, kde hodnotitelem je sama daná osoba – subjektivní

*2. Metody smíšené, vzniklé kombinací metod typu 1 a 2.*²¹

¹⁹ VAŽUROVÁ, Helena a Pavel MÜHLPACHR. Kvalita života: teoretická a metodologická východiska. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3754-7

²⁰ VAŽUROVÁ, Helena a Pavel MÜHLPACHR. Kvalita života: teoretická a metodologická východiska. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3754-7.

Důležitým aspektem jsou také vlastnosti daného měření. Mezi tyto patří především validita (platnost) a reliabilita (spolehlivost).

„Validita

Měření je validní tehdy, pokud se pomocí úplně jiného postupu či měření dobereme k podobným nebo úplně shodným výsledkům. Např. ve třídě zadáme bodovací test z matematiky a po jeho vyhodnocení srovnáváme výsledky žáků seřazené podle úspěšnosti se známkami z matematiky, které obdrželi v posledním vysvědčení.

Reliabilita

Měření je reliabilní, pokud i při opakovaném měření dosáhneme podobných nebo úplně shodných výsledků. V praxi se však často stává, že z nějakého důvodu není vhodné měření opakovat. Např. při testování standardním čtenářským testem by docházelo při opakovaném použití k pravděpodobnému zkreslení výsledků, neboť při opakovaném čtení bývá kvalita předčítání logicky lepší. V tomto případě se reliabilita určuje pomocí tzv. metody „half-split“. Rozdělíme skupinu výsledků na dvě zhruba stejné části a výsledky v obou takto vzniklých skupinách porovnáme.“²²

Mezi objektivní metody patří například metody APACHE II, Index kvality života nebo Splitzer Quality of life index.

Z kategorie subjektivních metod jmenujme například metodu SEIQoL, dotazník SQUALA.

Zástupci smíšených metod jsou metody MANSA a LSS – Life satisfactory scale.

²¹ Křivohlavý in VAĎUROVÁ, Helena a Pavel MÜHLPACHR. Kvalita života: teoretická a metodologická východiska. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3754-7

²² SVOBODA, Pavel. Metodologie kvantitativního speciálněpedagogického výzkumu. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3067-6.

2.3 Rozměr kvality života

Na kvalitu života lze pohlížet z různých úhlů. Kvalita života má rozměr objektivní a rozměr subjektivní, který se stále více stává pro měření zásadním.

„Subjektivní kvalita života se týká jedincova vnímání svého postavení ve společnosti v kontextu jeho kultury a hodnotového systému. Výsledná spokojenost je závislá na jeho osobních cílech, očekáváních a zájmech.“²³

„Objektivní kvalita života sleduje materiální zabezpečení, sociální podmínky života, sociální status a fyzické zdraví. Lze ji tedy vymezit jako souhrn ekonomických, sociálních, zdravotních a environmentálních podmínek, které ovlivňují život člověka.“²⁴

„Adámek, Němec (2008) diferencují pro účely měření pojem kvalita života na složku well-being a welfare. Pojem well-being je v našich podmínkách charakterizován jako osobní pohoda, zahrnující dimenzi tělesnou, psychologickou i sociální. Naproti tomu pojem welfare (blahobyt) není vztažen k individuálnímu prožívání, ale k úrovni kvality života celé společnosti, včetně ekonomických indikátorů.“²⁵

2.3.1 Vnější a vnitřní činitele

„Dle Jesenského (2001, s. 81) kvality života představují velmi rozsáhlou oblast činitelů, které handicapovanému jedinci umožňují žít ve společnosti. Tento pohled se dá zobecnit na

²³ Vymětal in VAĎUROVÁ, Helena a Pavel MÜHLPACHR. Kvalita života: teoretická a metodologická východiska. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3754-7.

²⁴ VAĎUROVÁ, Helena a Pavel MÜHLPACHR. Kvalita života: teoretická a metodologická východiska. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3754-7.

²⁵ Adámek, Němec in LUDÍKOVÁ, Libuše. Pohledy na kvalitu života osob se sensorickým postižením. Olomouc: [Univerzita Palackého. Centrum podpory studentů se specifickými potřebami], [2019], 1 online zdroj.

celou populaci, nejen osoby s handicapem. Tyto činitele Jesenský rozděluje do dvou základních skupin:

- *Vnitřní činitele – somatické a psychické vybavení ovlivněné onemocněním, poruchou, defektem či defektivitami. Mezi vnitřní činitele patří všechny aspekty ovlivňující rozvoj a integritu osobnosti handicapovaého.*
- *Vnější činitele – představují podmínky jejich existence. Jedná se o ekologické, společensko-kulturní, výchovně vzdělávací, pracovní, ekonomické a materiálně technické faktory. Tato oblast obsahově koresponduje s objektivní dimenzí kvality života.²⁶*

2.4 Kvalita života osob s (nejen zrakovým) postižením v historickém kontextu

V tomto oddíle se podíváme na to, jak se žilo lidem s postižením v průběhu historie.

Žijeme v době, kdy i lidé s postižením mohou žít prakticky plnohodnotný život. Ano, mnozí se stále setkávají s předsudky okolí, mnohdy i s posměšnými, odmítavými či znechucenými reakcemi. Ale bez ohledu na tyto skutečnosti jsou životy osob s handicapem vesměs kvalitní. A hlavně jsou.

„Nejznámějším, a v pomocných profesích nejčastěji uváděným, příkladem přístupu řecké společnosti k jejím slabším členům jsou Spartské Lykurgovy zákony (ze 4. st. př. n. l.). Z obsahu dokumentu bývá udáváno, že otec rodiny měl právo ihned zabít narozené postižené dítě. (Kábele, Kracík, 1982) Popisována bývá i možnost odložit novorozené dítě, které uznala ro-

²⁶ Jesenský in VAĎUROVÁ, Helena a Pavel MÜHLPACHR. Kvalita života: teoretická a metodologická východiska. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3754-7

dinná rada za slabé nebo vadné, v pohoří Tayget nebo v poušti, kde bylo ponecháno na pospas smrti hladem nebo se stalo obětí dravé zvěře. (Predmerský, 1980)²⁷

„Titzl (1998) se pokouší nepřesné informace uvést na pravou míru. Uvádí, že autor těchto zákonů – Lykúrgos – není historicky doložitelný a že se mohlo jednat o místního boha či poloboha. Pravděpodobné podle něj je, že Řekové hledající vždy původce veškeré skutečnosti, mu začali připisovat ustálivší se právní praxi i vytvoření spartské ústavy. Obsah zákonů nikdy nebyl zapsán, tradován byl ústně tak, aby se jej každý musel naučit nazpaměť. Cituje Plútarcha (tamtéž, s. 73–74), který o tehdejší praxi píše: „Otec neměl výsostné právo rozhodnout o výchově novorozence. Musel je odnést do lesché (společenský dům), kde rada starších rozhodla o jeho osudu. Zdravé a silné dítě povolili vychovávat, slabé a nehezké dítě bylo nařízeno odnést na místo zvané Apothetai (apotithémi – ř. odkládám), což byla propast v pohoří Táygetos, které leží na západ od spartské kotliny. Tím bylo toto dítě zbaveno života, což se považovalo za lepší jak pro něj tak pro obec.“²⁸

Hypoteticky je možné diskutovat o tom, že tento primitivní výběr nebyl dokonalý a selektoval pouze viditelně postižené jedince. Mohlo se tak stát, že byla naživu ponechána například osoba s mentálním postižením či duševní poruchou, které se projeví až v pozdějším věku a na první pohled tato skutečnost nebyla zřejmá. Tito lidé se pak většinou stávali žebráky nebo byli zotročováni na těžkou práci. Jak to bylo ve Spartě s lidmi, u kterých se postižení projevilo až v pozdějším věku, se mi však konkrétně dohledat nepodařilo.

²⁷ Kábele, Kracík, Predmerský in JEŘÁBKOVÁ, Kateřina. Lidé se zdravotním postižením - historické aspekty. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3602-9.

²⁸ Titzl in JEŘÁBKOVÁ, Kateřina. Lidé se zdravotním postižením - historické aspekty. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3602-9.

Především lidem nevidomým byly v průběhu dějin přisuzovány různé nadpřirozené schopnosti, většinou věštické nadání. Takovým věštcem byl například řecký Teiresiás, o kterém se Sofokles zmiňuje v dramatu Král Oidipus:

„Ó Teiresio,

zkoumáš věci zjevné

i tajné, na nebi, i na zemi;

a nevidíš-li, přece jasně víš...

...jsme v rukou tvých; a nejkrásnější úkol je prospívat, jak a pokud lze.

(překlad F. Stiebitze)“²⁹

Stručný přehled přístupů společnosti k osobám s postižením můžeme nalézt v Sovákové periodizaci:

„1. Stádium represivní, v němž osoby defektní byly ze společnosti vyvrhovány (vyloučením, zabitím),

2. stádium zotročování, jež se charakterizuje otrokářským vykořisťováním defektních,

3. stádium charitativní, v němž se uplatňovali hlavně náboženské prvky postoje k defektním osobám,

4. stádium renesančního humanismu, jež hledalo lidský poměr k defektním jedincům,

5. stádium rehabilitační, které věnovalo defektním osobám péči z důvodů ekonomických: bylo výhodnější zapojit je po přípravě do pracovního procesu za účelem vykořisťování než poskytovat zadarmo podporu,

²⁹ Kdo byl Teiresiás [online]. [cit. 2020-01-04]. Dostupné z: <https://www.teiresias.muni.cz/cz/cim-je-stredisko-teiresias/kdo-byl-teiresias>

6. stádium socializační, kdy v duchu socialistického humanismu se koná rehabilitace defektních za účelem jejich pracovního i společenského uplatnění,

7. stádium prevenční, charakterizované snahou předcházet defektivitě u osob stížených různými vadami.³⁰

Lidé se zrakovým postižením na tom ale nebyli oproti jiným druhům postižení zas tak špatně. Nejnápadnější skupinou byli samozřejmě nevidomí, ke kterým směřovala prvotní péče.

„Skupina jedinců se zrakovým postižením má mezi ostatními skupinami osob s postižením poněkud výsadní postavení. V historii totiž nevzbuzovali takové negativní postoje jako ostatní postižení a mnoho z nich vyniklo v některé, pro ně přístupné, oblasti jako je např. hudba. První pro ně určený speciální ústav – Soukromý ústav pro vychovávání a léčení chudých slepých dětí a na oči chorých – vzniká v roce 1807 na Hradčanech.“³¹

Jak bylo zmíněno výše, jedním z oborů, kde mohly osoby se zrakovým postižením najít uplatnění byla hudba. Toto jim umožnilo založení Deylova ústavu pro slepé v roce 1910, dnes známého jako Konzervatoř Jana Deyla v Praze.

Výrazným obdobím v přístupu k osobám nejen se zrakovým postižením bylo období nástupu nacismu. Jak je všeobecně známo, v Hitlerově „snu o čisté rase“ nemohlo být pro osoby s postižením místo. To dokazuje existence řízené eutanázie osob s postižením, projektu T4. Přísně tajný projekt T4 probíhal v letech 1939–1941. Pod záminkou rasové hygieny a očisty byli systematicky vyvražďováni lidé s postižením v rámci ústavů.

³⁰ Sovák in JEŘÁBKOVÁ, Kateřina. Lidé se zdravotním postižením - historické aspekty. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3602-9.

³¹ JEŘÁBKOVÁ, Kateřina. Lidé se zdravotním postižením - historické aspekty. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3602-9.

„Celkem existovalo v Německu šest středisek, v nichž byli pacienti vražděni v plynových komorách vydávaných za sprchy. Do září 1941 bylo takto usmrceno zhruba 70 - 90 tisíc lidí, které speciálně vybraní lékaři označili jako „lebensunwerte“ - tedy nehodné života.“³²

Po druhé světové válce se společně s budováním státu začal budovat i systém péče o jedince s postižením a také se začal rychle rozvíjet obor speciální pedagogika. Jednalo se především o péči ústavní. Ústavy byly zřizovány pro jednotlivé typy postižení zvláště, což na jednu stranu umožňovalo maximální míru specializované péče, na stranu druhou toto vedlo k segregaci osob s postižením. To vedlo k tomu, že lidé s postižením moc nepřicházeli do styku jak s intaktní společností, ale také nedocházeli do styku s lidmi s jiným druhem postižení. Ale samozřejmě se vyskytovaly i rodiny, které své příbuzné s postižením vychovávaly v domácím prostředí.

Dnes na tuto segregaci nahlížíme jako na negativní jev ovlivňující postoje společnosti k osobám s postižením, ale v kontextu doby se jednalo o krok ke stabilnímu systému poskytování kvalitní odborné péče.

Po roce 1989 se v péči o jedince s postižením objevuje trend deinstitucionalizace. Jedná se o přechod od ústavní péče k péči v pro osoby s postižením přirozeném prostředí. Začaly vznikat nejrůznější organizace sdružující či podporující osoby s postižením.

Trendem posledních let je inkluzivní přístup k osobám s postižením. Projevuje se snaha o co nejvyšší míru začlenění těchto osob do většinové společnosti.

Při pohledu na průřez historií vztahu společnosti k osobám s postižením můžeme nabýt dojmu, že vše se vyvíjí od nejhoršího k nejlepšímu. Avšak i v dnešní době, kdy by měl být vztah intaktní společnosti k lidem s postižením prakticky bezproblémový můžeme narazit na

³² Eutanázie (1939 - 1941). In: Holocaust.cz [online]. [cit. 2020-06-01]. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/dejiny/holocaust/historicky-kontext/eutanazie-1939---1941/>

nejrůznější předsudky vůči nim. Asi nejznámějším předsudkem je pocit, že lidé s postižením jsou odkázáni na pomoc druhých a když někoho takového potkáme, musíme mu hned pomoci. Také narazíme na předsudky, kdy lidé jedince s postižením obdivují, že své břímě bravurně zvládají. Bohužel se ale stále najdou i lidé, kteří naopak lidmi s postižením pohrdají nebo si myslí, že mají jen samé výhody a „vysávají“ stát. Nejsmutnější na tomto je, že tyto lidé mnohdy své negativní postoje přenášejí na své děti. Proto je velice důležité s dětmi o tématu handicapu diskutovat a učit je vzájemné toleranci a pomoci.

3. Služby pro osoby se zrakovým postižením

Jak již bylo zmíněno výše, osobám se zrakovým postižením i přes korekci činí některé činnosti v běžném životě problémy. Proto je dostupnost služeb těmto osobám zcela zásadním tématem. Z těchto služeb můžeme zmínit například průvodcovské a předčitatelské služby, nácvik sebeobsluhy a užívání kompenzačních pomůcek apod.

Jak služby, tak samozřejmě i kompenzační pomůcky pomáhají lidem se zrakovým postižením zlepšit kvalitu jejich života. Tím nejzásadnějším aspektem zlepšení kvality života je dosažení co možná nejvyšší míry samostatnosti. To významně napomůže k začlenění lidí se zrakovým handicapem do většinové společnosti. V oblasti kvality života studentů se zrakovým postižením při studiu na vysoké škole mají služby a kompenzační pomůcky zásadní vliv na dostupnost informací a tedy vzdělání. V následující kapitole se proto na problematiku služeb a kompenzačních pomůcek pro osoby se zrakovým postižením blíže zaměříme. Popíšeme si jednotlivé kompenzační pomůcky a jejich dělení, organizace poskytující služby osobám se zrakovým postižením a zahrnuta zde bude samozřejmě i problematika vzdělávání osob se zrakovým postižením na vysoké škole a dostupných služeb podpory na akademické půdě v rámci univerzitních center podpory studentů se specifickými potřebami.

3.1 Kompenzační pomůcky

Kompenzační pomůcky jsou nedílnou součástí životů osob se zrakovým postižením. Umožňují jim žít plnohodnotný život bez omezení jejich handicapem a díky nezadržitelnému tempu technologického pokroku jsou stále dokonalejší. To logicky vede ke zlepšení kvality jejich života. Tuto podkapitolu v kapitole „Služby pro osoby se zrakovým postižením“ uvádíme z toho důvodu, že se jedná o neoddělitelnou součást poskytování služeb těmto osobám. Většinou v návaznosti na poskytnuté informace od lékařů přicházejí lidé se zrakovým postižením do kontaktu s některou z organizací poskytujících služby pro osoby se zrakovým postižením. A právě v průběhu odborného poradenství klient narazí na otázky oblasti potřeby kompenzačních pomůcek. Ať už se jedná o kompenzaci v rámci péče o domácnost a koníčků nebo s poradcem řeší možnosti pracovního uplatnění. Proto blíže rozvedeme tuto problematiku významně pomáhající lidem se zrakovým postižením žít plnohodnotný a kvalitní život.

Kompenzační pomůcky lze dělit z různých hledisek. Jako první uvedme klasifikaci dle druhu zrakového postižení – „*pomůcky pro osoby nevidomé, slabozraké a osoby s poruchami binokulárního vidění.*“³³ Tamtéž nalezneme i rozdělení na základě fyziky – pomůcky optické, elektronické a akustické. Dle technické náročnosti rozlišujeme pomůcky méně náročné (low-tech) a pomůcky technicky náročné (high-tech). V katalogu prodejen Tyflopomůcek Sjednocené organizace nevidomých a slabozrakých ČR nalezneme také dělení dle určení pomůcky – „*pro domácnost, pro odstraňování informační bariéry, pro usnadnění orientace a komunikace, pro výuku a propagaci, pro zábavu a poučení*“³⁴

K otázce hrazení kompenzačních pomůcek uvádí Matysková toto:

³³ BENDOVIÁ, Petra, Kateřina JEŘÁBKOVÁ a Veronika RŮŽIČKOVÁ. Kompenzační pomůcky pro osoby se specifickými potřebami. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. ISBN 80-244-1436-8.

³⁴ IS Brailnet: Nabídka pomůcek pro zrakově postižené Dodávají prodejny Tyflopomůcek SONS ČR [online]. [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <http://is.brailnet.cz/pomucky.php>

„V České republice je do jisté míry legislativně zakotvena možnost získání nenárokového příspěvku na opatření rehabilitačních a kompenzačních pomůcek (resp. prostředků zdravotnické techniky), a také na zaškolení v práci s těmito pomůckami. Pomůcky jsou tedy hrazeny buď z prostředků veřejného zdravotního pojištění, nebo formou jednorázových nenárokových příspěvků poskytovaných zřakově postiženým obecními úřady obcí s rozšířenou působností (resp. Úřady městských částí) v místě trvalého pobytu Žadatele. Zdaleka ne ve všech zemích mají zřakově postižení tyto možnosti. Často se stává, že pořízení pomůcky závisí na získání dostatečného objemu finančních prostředků od různých nadací a dalších individuálních nebo firemních dárců.“³⁵

Jak bylo již zmíněno výše, kompenzační pomůcky pro osoby se zřakovým postižením lze získat z veřejného zdravotního pojištění nebo formou příspěvku na zvláštní pomůcku.

Dle zákona č. 48/1997 sb. o veřejném zdravotním pojištění lze dle tabulky 1 v oddíle C přílohy č. 1 Kategorizace zdravotnických prostředků předepisovaných na poukaz získat následující kompenzační pomůcky pro osoby se zřakovým postižením předepisované pediatrem, praktickým lékařem nebo oftalmologem:³⁶

09.04	ZP kompenzační pro zřakově postižené				
09.04.01	lékařské mluvicí teplo- měry – pro nevidomé				

³⁵ MATYSKOVÁ, Kateřina. Kompenzační pomůcky pro osoby se zřakovým postižením. Praha: Okamžik, 2009. ISBN 978-80-86932-24-8.

³⁶ Zákon č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů. Zákony pro lidi [online]. [cit. 2020-05-23]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-48#prilohy>

09.04.01.01	lékařské mluvící teplo- měry – pro nevidomé		PED; PRL	těžce slabozrací a nevidomí pacienti	1 ks / 7 let	1.739,00 Kč / 1 ks
09.04.02	indikátory světla a hla- diny					
09.04.02.01	Indikátory světla a hla- diny		OPH; PED; PRL	těžce slabozrací a nevidomí pacienti	1 ks / 2 roky	1.044,00 Kč / 1 ks
09.04.03	bílé hole					
09.04.03.01	bílé hole – opěrné		OPH; PED; PRL	těžce slabozrací a nevidomí pacienti	2 ks / 1 rok	174,00 Kč / 1 ks
09.04.03.02	bílé hole – signalizační a orientační		OPH; PED; PRL	slabozrací a nevi- domí pacienti	2 ks / 1 rok	609,00 Kč / 1 ks
09.04.04	červenobílé hole					
09.04.04.01	červenobílé hole – pro hluchoslepé		OPH; PED; PRL	hluchoslepí	2 ks / 1 rok	609,00 Kč / 1 ks

Tabulka 2: kompenzační pomůcky pro osoby se zrakovým postižením hrazené z veřejného zdravotního pojištění.

Problematiku získání kompenzačních pomůcek formou jednorázového příspěvku na zvláštní pomůcku upravuje Zákon o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením.

Podmínky získání tohoto příspěvku jsou uvedeny v §9. Pro osoby se zrakovým postižením se jedná především o příspěvek na pořízení vodícího psa a kompenzační pomůcky po-

třebné k získání informací, realizaci pracovního uplatnění, vzdělávání a pomůcky potřebné pro styk s okolím.

Nárok na příspěvek mají dle přílohy k tomuto zákonu osoby s následujícím zrakovým postižením:

„2. Těžké zrakové postižení, za které se považuje:

a) úplná nevidomost obou očí, ztráta zraku zahrnující stavy od naprosté ztráty světlocitu až po zachování světlocitu s chybnou světelnou projekcí,

b) praktická nevidomost obou očí, zraková ostrost s optimální korekcí v intervalu 1/60 (0,02) – světlocit s jistou projekcí nebo omezení zorného pole do 5 – 10 stupňů od bodu fixace, bez omezení zrakové ostrosti,

c) těžká slabozrakost obou očí, zraková ostrost s optimální korekcí v intervalu 3/60 (0,05) – lepší než 1/60 (0,02),

d) ztráta jednoho oka nebo ztráta visu jednoho oka se závažnější poruchou zrakových funkcí na druhém oku, visus vidoucího oka roven nebo horší než 6/60 (0,10) nebo koncentrické zúžení zorného pole do 45 stupňů od bodu fixace.“³⁷

Výše příspěvku v případě žadatelů se zrakovým postižením činí maximálně 350 000,- Kč. Z prostředků státu se hradí 90% ceny kompenzační pomůcky a spoluúcast činí 10% a nejméně však 1 000,- korun.

Nyní se zaměříme na konkrétní kompenzační pomůcky. Krátce zde popíšeme nejčastěji využívané a také kompenzační pomůcky pomáhající studentům vysokých škol při studiu.

³⁷ Zákon č. 329/2011 Sb. Zákon o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů. Zákony pro lidi [online]. [cit. 2020-05-23]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-329#prilohy>

Bílá hůl

Bílá hůl je spolu s vodícím psem jasným signálem pro okolí, že se jedná o osobu se zrakovým postižením (nejčastěji nevidomou). To však není vždy pravidlem – bílou hůl využívají i lidé slabozrací či se zbytky zraku. Osoby s hluchoslepotou využívají hůl červenobílou.

Blíže o bílých hůlích se dočtete například na webu společnosti Svárovský, s.r.o., která se specializuje na jejich výrobu.

„Je zřejmé, že v jedné bílé hůli nelze plnohodnotně skloubit všechny funkce, tedy neexistuje univerzální bílá hůl. Lze však docílit splnění dvou až třech funkcí v těchto kategoriích:

Hole orientační

Hole určené nevidomým k orientaci a mobilitě. Někdy označované jako „dlouhé hole“, dosahují ke spodní části sternu (hrudní kosti), do podpaží, někdy i k ramenům, běžně v délkách 110 až 140 cm.

Obr. 1 – orientační bílá hůl³⁸

Hole signalizační

Hole určené ke zviditelnění slabozrakých (v dopravě apod.) i nevidomých (s vodícím psem, s průvodcem). Dosahují k pasu, běžně v délkách 90 a 110 cm.

Obr. 2: signalizační bílá hůl³⁹

³⁸ Orientační bílá hůl. In: Svárovský, s.r.o. [online]. [cit. 2020-01-03]. Dostupné z: <http://www.svarovsky.cz/nabidka/#typ-hole>

Hole opěrné

Hole určené osobám s pohybovým omezením v kombinaci se zrakovým postižením. Dosahují ke kyčelnímu kloubu, běžně v délkách 80 až 95 cm.⁴⁰

Obr. 3: opěrná bílá hůl⁴¹

Digitální a televizní kamerová lupa

„Obě lupy jsou určeny pro osoby slabozraké a slouží ke zvětšení písma či obrázků, fotografií atp. Základní rozdíl mezi lupami je v tom, že digitální kamerová lupa je vlastně počítačem s nainstalovaným zvětšovacím programem (ZoomView – Zoom-Text, Bizon; Lunar; Magic) a skenerem. Digitální lupa umožňuje až 32násobné zvětšení, změnit kontrast, barvy, jas, udělat výřezy z textu, změnit barvu a formát myši atp.

Kamerová televizní lupa se vyrábí ve dvou základních provedeních – s pevnou kamerou (kamera je pevně připojena k obrazovce – v dnešní době LCD monitoru – pod ní se pohybuje pulťkem) a s kamerou volnou (ve formě počítačové myši). Obě kamery existují v podobě jak přenosné, tak také stolní. Stolní a moderní kamerové lupy s pevnou kamerou se svými možnostmi příliš neliší od počítačové lupy – je možné změnit barvu, jas, kontrast, podtržení, udě-

³⁹ Signalizační bílá hůl. In: Svárovský, s.r.o. [online]. [cit. 2020-01-03]. Dostupné z: <http://www.svarovsky.cz/nabidka/#typ-hole>

⁴⁰ Svárovský, s.r.o.: O bílých holích [online]. [cit. 2020-01-03]. Dostupné z: <http://www.svarovsky.cz/o-bilych-holich/#rozdeleni>

⁴¹ Opěrná bílá hůl. In: Svárovský, s.r.o. [online]. [cit. 2020-01-03]. Dostupné z: <http://www.svarovsky.cz/nabidka/#typ-hole>

lat výřez ze čteného a samozřejmě je možné zvětšení, u některých lup až padesáti násobné. Přenosné lupy jsou jak černobílé, tak barevné a jejich výhodou je právě jejich přenositelnost, nevýhodou naopak většinou malá obrazovka, která sice umožní velké zvětšení, ale na úkor plynulosti čtení textu.⁴²

Obr. 4: stolní kamerová lupa ClearView C One⁴³

Zajímavou variantou přenosné lupy je lupa Bierley ColorMouse USB.

Tato lupa v podobě klasické myši k počítači umožňuje uživateli zvětšit jakýkoliv text nebo obrázek na který myš položí. Lupa zvládá pomocí připojení k počítači přes port USB zvětšení až 14x. Tuto pomůcku mohou ocenit i studenti VŠ například v případě, kdy nemají k dispozici zrovna upravenou verzi textu, se kterým se zrovna pracuje v rámci přednášky či cvičení.

⁴² LANGER, Jiří, Adéla HANÁKOVÁ, Jiří KANTOR, Jan MICHALÍK a Veronika RŮŽIČKOVÁ. Technické pomůcky pro osoby se zdravotním postižením. Olomouc: [Univerzita Palackého. Centrum podpory studentů se specifickými potřebami], [2018], 1 online zdroj.

⁴³ Stolní kamerová lupa ClearView C One. In: Spektra v.d.n. [online]. [cit. 2020-01-03]. Dostupné z: <https://spektra.eu/clearview-c/>

Obr. 5: přenosná lupa Bierley ColorMouse USB⁴⁴

ColorTest

Tato pomůcka slouží osobám nevidomým k identifikaci barev. Pomůcka se přiloží k podkladu, jehož barvu chceme zjistit a díky hlasovému výstupu se dozvíme výsledek.

Obr. 6: ColorTest⁴⁵

⁴⁴ Přenosná lupa Bierley ColorMouse USB. In: Spektra v.d.n. [online]. [cit. 2020-06-10]. Dostupné z: <https://spektra.eu/bierley-colormouse-usb/>

⁴⁵ LANGER, Jiří, Adéla HANÁKOVÁ, Jiří KANTOR, Jan MICHALÍK a Veronika RŮŽIČKOVÁ. Technické pomůcky pro osoby se zdravotním postižením. Olomouc: [Univerzita Palackého. Centrum podpory studentů se specifickými potřebami], [2018], 1 online zdroj.

Indikátor hladiny

„Indikátor hladiny je určen k nalévání tekutin do hrnku pro nevidomé. Pomůcka se zavěsí na nádobu, do které si potřebujete nalít tekutinu. Ve chvíli, kdy se hladina vody dotkne sondy, indikátor začne vydávat vysoký tón.“⁴⁶

Obsluha PC – zvětšovač, odečítač, braillovský řádek

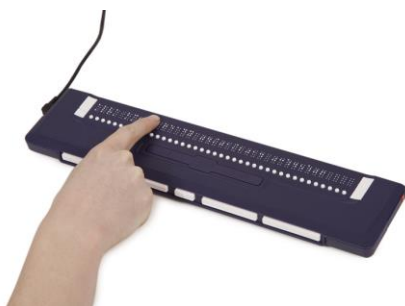
Obsluha počítače je v dnešní době pro studenty nejen vysokých škol se zrakovým postižením naprosto zásadní. Práci s počítačem jim umožňuje speciální software, který se do PC nainstaluje. Osobám slabozrakým slouží takzvaný zvětšovač, který umožňuje zvětšení obsahu na obrazovce spolu s dalšími funkcemi (změna barvy podkladu, zvětšení ukazatele myši apod.). Pro nevidomé přístupnost PC zajišťuje odečítač – program s hlasovým výstupem, který předčítá obsah obrazovky a psané znaky. Asi nejznámějším zástupcem tohoto softwaru je program ZoomText, který je nabízen jak ve variantě s hlasovým výstupem, tak i jen jako zvětšovač.

Braillovský řádek popisuje Matysková takto:

„Hmatový displej je speciální zařízení, které zobrazuje řádek z obrazovky nebo jeho část v Braillově písmu, který se připojuje k počítači pomocí USB portu nebo pomocí bezdrátového „bluetooth“. Jednotlivé typy braillovských řádků se liší především počtem zobrazovaných znaků, nejčastěji to bývá 20, 40 nebo 80 znaků. 80 znaků tvoří jeden řádek obrazovky. Pro navigaci v textu v Braillově písmu jsou používány navigační a řídicí klávesy, které bývají umístěny tak, aby je bylo možné ovládat pouze palci, a prsty se tak mohl číst text.“⁴⁷

⁴⁶ Tyflopomůcky.cz: Indikátor hladiny Cvrček [online]. [cit. 2020-01-03]. Dostupné z: <https://www.tyflopomucky.cz/praha/drobne-pomucky-pro-domacnost/1490-Indikator-hladiny-Cvrcek.html>

⁴⁷ MATYSKOVÁ, Kateřina. Kompenzační pomůcky pro osoby se zrakovým postižením. Praha: Okamžik, 2009. ISBN 978-80-86932-24-8.

Obr. 7: Braillový řádek Alva USB 640 Comfort⁴⁸

Mobilní telefony

Používání mobilního telefonu je dnes také samozřejmostí a přístupnost pro osoby se zrakovým postižením je tedy důležitou oblastí k řešení. Tzv. chytré telefony a tablety mají mnoho možností usnadnění jejich používání. Lidé slabozrací využijí především možnost nastavení velikosti písma telefonu a SMS zpráv. Pro procházení internetu nabízí v operačním systému Android možnost převzetí systémem nastavené velikosti písma například prohlížeč Firefox. Osoby s těžším postižením zraku a nevidomí mají v systému Android možnost využít funkci TalkBack. Jedná se o odečítač obrazovky, který ozvučí telefon. O funkci čtení obrazovky samozřejmě nejsou ochuzeni ani uživatelé mobilních telefonů a tabletů společnosti Apple s operačním systémem iOS. V tomto případě je pojmenována VoiceOver. Kromě základních funkcí nabízených běžnými telefony mohou osoby se zrakovým postižením využít i telefony speciálně určené pro tuto kategorii uživatelů. Senioři a méně zdatní uživatelé mohou využít mobilní telefon BlindShell Classic. Jedná se o ozvučený klasický telefon ovládaný pomocí fyzické klávesnice s velkými hmatnými tlačítky nebo je možné jej ovládat hlasem. Mobilní telefon BlindShell nabízí i jeho dotykovou variantu s názvem BlindShell 2, kterou ocení pře-

⁴⁸ Braillový řádek Alva USB 640 Comfort. In: Spektra v.d.n. [online]. [cit. 2020-01-03]. Dostupné z: <https://spektra.eu/alva-usb640-comfort/>

devším mladší osoby, například studenti. Tato vylepšená verze již umí například i číst bankovky, obsahuje čtečku knih, audio přehrávač, diktafon a lupu.

Obr. 8: mobilní telefon BlindShel Classic⁴⁹

Obr. 9: mobilní telefon BlindShell 2⁵⁰

Braillská tiskárna a tyflografika

Braillskou tiskárnu využijí ti, kdo upřednostňují příjem informací pomocí hmatu před odečítačem. U nás nejpobulárnějšími jsou tiskárny Index Everest a Index Basic. Tiskárna Index Everest je zařízení vhodné spíše pro použití v rámci organizací a center pomáhajících osobám se zrakovým postižením. Lze s ní tisknout oboustranně v šesti nebo osmibodovém písmu, umožňuje také reliéfní tisk latinky a tvorbu grafiky. Tiskárna Index Basic je naopak

⁴⁹ Mobilní telefon BlindShell Classic. In: Spektra v.d.n. [online]. [cit. 2020-06-05]. Dostupné z: <https://spektra.eu/blindshell-classic/>

⁵⁰ Mobilní telefon BlindShell 2. In: Spektra v.d.n. [online]. [cit. 2020-06-05]. Dostupné z: <https://spektra.eu/blindshell-2/>

určena pro domácí použití díky svým menším rozměrům. Zvládá i tisk přes WiFi nebo pomocí Bluetooth jak z telefonu, tak i z PC.

Dalším užitečným zařízením je PIAF, Jedná se o fuzér, který umožňuje tisknout reliéfní grafiku za pomoci tepla a speciálního vzpěňovacího papíru. Působením tepla materiál papíru v místě zadané kontury vystoupí.

Tyto pomůcky studenti nemusí mít nutně doma, většinou je mají VŠ centra k dispozici. Braillovou tiskárnu využijí především pro převod studijních textů a PIAF jim umožní například získat představu o trase z koleje na fakultu nebo o uspořádání samotné fakulty. Také je tyflografiku možné využít pro zpřístupnění důležitých obrázků potřebných ke studiu (například náčrt částí mozku apod.).

Obr. 10: braillová tiskárna Index Everest⁵¹

⁵¹ Braillová tiskárna Index Everest. In: Spektra v.d.n. [online]. [cit. 2020-06-05]. Dostupné z: <https://spektra.eu/index-everest/>

Obr. 11: braillová tiskárna Index Basic⁵²

3.2 Organizace poskytující služby mimo akademické prostředí

Neméně důležitým aspektem podpory osob se zrakovým postižením, a tudíž zlepšení kvality jejich života jsou mimo kompenzačních pomůcek i organizace poskytující nejrůznější služby. Tyto služby zahrnují sociální poradenství ohledně financování kompenzačních pomůcek, průvodcovské a předčitatelské služby a nejrůznější kurzy pomáhající těmto lidem k co možná největší samostatnosti. Lidé se zrakovým postižením také mohou využít společné setkávání, které velice pozitivně působí na jejich psychiku. Nejsou tak ve svém postižení a mnohdy jeho tíže sami a mohou spolu sdílet své zkušenosti i zážitky.

3.2.1 Sjedená organizace nevidomých a slabozrakých

„MOTTO: Nejsme organizace, která za nevidomé rozhoduje a jedná; jsme nevidomí občané, kteří rozhodují a jednají sami za sebe.“⁵³

⁵² Braillová tiskárna Index Basic. In: Spektra v.d.n. [online]. [cit. 2020-06-05]. Dostupné z: <https://spektra.eu/index-basic/>

⁵³ Sjedená organizace nevidomých a slabozrakých: O nás [online]. [cit. 2020-01-03]. Dostupné z: <https://www.sons.cz/>

Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých vznikla v roce 1996. Sloučily se tak do té doby působící organizace a sdružení – Společnost nevidomých a slabozrakých a Česká unie nevidomých a slabozrakých a stala se tak jejich nástupnickou organizací.

SONS je organizací působící v rámci celé České republiky. Poskytuje služby dospělým osobám s těžkým zrakovým postižením. Zlepšení kvality jejich života významně přispívají její služby v oblasti podpory zaměstnávání nevidomých a slabozrakých, nácviku obsluhy kompenzačních pomůcek či sociálně aktivizačních služeb.

Organizace provozuje i Knihovnu digitálních dokumentů, která výrazně zlepšuje přístup osob se zrakovým postižením k informacím. Přístup k dokumentům získá každá osoba se zrakovým postižením, která je držitelem průkazu ZTP či ZTP/P. Důležitým předpokladem je fakt, že uživatel zvládá obsluhu PC, protože knihovna nenabízí audioknihy ve formátu MP3, který je možné přehrávat i na běžném CD přehrávači a je tak dostupnější například pro osoby seniorského věku.

Dalším nesporným přínosem organizace ke zlepšení kvality života osob s těžkým zrakovým postižením je provoz Střediska výcviku vodičích psů, kteří následně velmi usnadňují svým pánům orientaci v běžném životě. SONS také provozuje prodejny tyflopomůcek v Praze a Olomouci.

3.2.2 TyfloCentrum

Obecně prospěšné společnosti TyfloCentrum jsou dceřinými společnostmi Sjednocené organizace nevidomých a slabozrakých. V každém kraji mají svou pobočku a ty mívají i svá regionální pracoviště.

Kvalitu života osob se zrakovým postižením pomáhá TyfloCentrum zlepšit nabídkou průvodcovských a předčitatelských služeb (včetně pomoci s vyřízením korespondence, vyplněním formulářů apod.), sociálně-právního poradenství pro osoby se zrakovým postižením, kurzů obsluhy počítače a kompenzačních pomůcek, kurzů v oblasti sebeobsluhy a

v neposlední řadě centra poskytují i sociálně aktivizační služby pro osoby se zrakovým postižením.

Osobně mi v rámci regionálního pracoviště TyfloCentra v Břeclavi bylo poskytnuto poradenství ohledně výběru bílé hole, byly mi představeny různé kompenzační pomůcky včetně poradenství ohledně jejich pořízení a získání finančního příspěvku na ně.

3.2.3 Tyfloservis

Tyfloservis je další organizací pomáhající lidem se zrakovým postižením v dosažení co největší míry samostatnosti a zapojení do intaktní společnosti. Služby jsou poskytovány jak ambulantní, tak i terénní formou přímo v místě bydliště klientů.

Z nabídky služeb můžeme uvést například nácvik prostorové orientace a chůze s bílou holí, kurzy Braillova písma, nácvik vlastnoručního podpisu, ale také nácvik sociálních dovedností, který velmi přispívá ke zlepšení kvality života osob se zrakovým postižením, protože jim pomáhá lépe se orientovat v intaktní společnosti a naopak také vede ke zlepšení vztahu společnosti k osobám se zrakovým postižením tím, že se lidé naučí tyto osoby blíže vnímat a pozná jejich potřeby a úskalí v běžném životě.

Neméně důležitými jsou i kurzy speciálních komunikačních technik využívaných osobami s duálním sensorickým postižením – hluchoslepotou. Jedná se především o kurzy Lormovy abecedy či znakování ruku v ruce. Tito lidé tak nezůstanou uvězněni sami v tichu a tmě.

3.3 Vzdělávání osob se zrakovým postižením na VŠ

Vzdělávání na vysokých školách je upraveno zákonem č. 111/1998 – Zákon o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů. Navzdory této skutečnosti v něm žádné úpravy týkající se uchazečů o studium a studentů se specifickými potřebami nenajdeme. To znamená,

že všem studentům bez ohledu na jejich handicap jsou vysoké školy povinny zajistit rovný přístup ke vzdělání.

„Studenti se zdravotním postižením každopádně mohou, stejně jako všichni ostatní, na některých školách požádat o povolení absolvovat jeden nebo více úseků studia podle individuálního studijního plánu. O jeho schválení a konečné podobě rozhoduje zpravidla děkan dané fakulty. Přijímání uchazečů se zdravotním postižením ke studiu i následné případné studium vysoké školy bývá provázeno jen takovými úlevami, jaké nutně vyžaduje zdravotní stav uchazeče (jedná se zejména o přizpůsobení podmínek během přijímacího řízení apod.). Ve všech ostatních ohledech je v souladu s požadavky na rovnost přístupu ke vzdělání a v rámci zachování jeho objektivních podmínek je k uchazečům a studentům se zdravotním postižením přístupováno jako k ostatním uchazečům a studentům. Také je nutné uvést, že naprostá většina českých vysokých škol zřizuje vlastní oddělená pracoviště, instituce a další orgány, jejichž cílem je poskytovat pomoc studentům se speciálními vzdělávacími potřebami a co možná nejvíce naplňovat základní požadavky na rovnost jejich přístupu ke studiu. Takové univerzitní zařízení funguje i v rámci Univerzity Palackého v Olomouci a nazývá se Centrum podpory studentům se specifickými potřebami.“⁵⁴

Vzhledem ke stanoveným cílům práce se blíže zaměříme na možnosti podpory studentů se zrakovým postižením při studiu na dvou největších moravských univerzitách – Masarykově univerzitě v Brně a Univerzitě Palackého v Olomouci.

3.3.1 Brno – Masarykova univerzita

V rámci Masarykovy univerzity v Brně mají studenti možnost využít služeb Střediska pro pomoc studentům se specifickými nároky Teiresiás, pojmenovaném po nevidomém řeckém věštci Teiresiovi.

⁵⁴ MICHALÍK, Jan a Martin ŠKUREK. Právní úprava studia studentů se specifickými potřebami na UP v Olomouci. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4467-3.

Středisko nabízí podporu jak studentům s postižením, ale také metodickou podporu pedagogům Masarykovy univerzity.

Studenti se zrakovým handicapem mohou využít ke zkvalitnění a zlepšení přístupnosti jejich studia služeb digitalizace studijních materiálů včetně jejich převodu do Braillova písma, nácvik prostorové orientace (a to již 2 týdny před nástupem ke studiu), asistence při odborných praxích nebo promociích, dále Teiresiás zapůjčuje kompenzační pomůcky a zajišťuje metodické vedení při jejich používání. Samozřejmostí je úprava podmínek při přijímacím řízení a zápisu ke studiu.

3.3.2 Olomouc – Univerzita Palackého

Jak již bylo zmíněno, podporu studentům s postižením na Univerzitě Palackého poskytuje Centrum podpory studentů se specifickými potřebami.

„Jsme celouniverzitní zařízení poskytující komplexní odborný poradenský, technický a terapeutický servis studentům se specifickými potřebami, kteří studují na některé z osmi fakult Univerzity Palackého. V současnosti zajišťujeme podporu téměř dvěma stům studentů se specifickými potřebami.

Vznikli jsme v roce 1996 pod názvem Centrum pomoci handicapovaným, a to při Katedře speciální pedagogiky (současném Ústavu speciálněpedagogických studií) na Pedagogické fakultě UP v Olomouci.“⁵⁵

Centrum nabízí ke zkvalitnění a zlepšení přístupnosti studia studentům se zrakovým postižením úpravu podmínek při přijímacím řízení a zápisu ke studiu, digitalizaci a převod studijních materiálů do bodového písma či tyflografiky, nácvik prostorové orientace, asistenci i výpůjčky kompenzačních pomůcek a metodické vedení při jejich obsluze. Před začátkem

⁵⁵ Centrum podpory studentů se specifickými potřebami [online]. [cit. 2020-01-03]. Dostupné z: <http://cps.upol.cz/>

každého semestru koordinátoři také informují pedagogy o přítomnosti studentů s postižením ve výuce, aby bylo možné dále konzultovat a přizpůsobit podmínky v daném předmětu a při jeho ukončení potřebám konkrétního studenta.

Vzdělávání osob se zrakovým postižením má nesmírný vliv na zlepšení kvality jejich života. Zajišťuje jim totiž přístup k informacím v jim přizpůsobené podobě. Ale není to pouze o přístupu k informacím, díky vzdělávání mají lidé s handicapem možnost naučit se samostatně fungovat ve společnosti, což zajišťuje především střední a následně vysokoškolské vzdělání, které lidem se zrakovým postižením významně zlepšuje uplatnění na trhu práce.

PRAKTICKÁ ČÁST

4. Výzkumné šetření

4.1 Stanovení cílů a výzkumných otázek

Hlavním cílem práce je zmapovat kvalitu života studentů se zrakovým postižením při studiu na univerzitách v Brně a Olomouci.

Jako dílčí cíle byly stanoveny vliv zrakového postižení na výběr oboru a dostupnost VŠ – služby, přístupnost apod

Hlavní výzkumné otázky:

1. Studují VŠ převážně studenti s lehčími nebo těžšími stupni zrakového postižení?
2. Měl zrakový handicap vliv na výběr pomaturitního studia dotazovaných?
3. Měl zrakový handicap vliv na výběr konkrétní vysoké školy? (dostupnost - služby, dojíždění apod.)
4. Využívají studenti se zrakovým postižením služby center podpory při univerzitách?

5. Poskytují centra i jednotliví pedagogové dostatečnou podporu studentům se zrakovým handicapem?

4.2 Metodologie výzkumného šetření

Tato kapitola bude věnována problematice metodologie výzkumného šetření. Konkrétně se zaměříme na dotazník jako výzkumnou metodu. Popíšeme jednotlivé typy dotazníků, jejich strukturu či jaké typy položek lze v dotazníku použít. Toto následně aplikujeme na dotazník použitý konkrétně pro tuto bakalářskou práci.

4.2.1 Dotazník

Dotazník je poměrně častým nástrojem využívaným ke sběru dat. Lze využít buď tištěnou podobu nebo v dnešní době velmi rozšířenou online formu zadání a distribuce dotazníku. Nevýhodou tištěného dotazníku může být v případě rozeslání poštou nízká návratnost.

Dále můžeme dotazník rozdělit na standardizovaný a nestandardizovaný. V případě standardizovaného dotazníku se jedná o dotazník s pevně danou strukturou, který byl již vytvořen. Dotazník nestandardizovaný bývá vytvořen autorem pro konkrétní potřeby jeho výzkumu.

Dotazník je tvořen určitým počtem položek/otázek. Ty můžeme dělit z různých hledisek. Dle typu odpovědi dělíme otázky na uzavřené, polouzavřené a otevřené. Dle cíle dělíme otázky na obsahové a funkcionální.

„Obsahové

- *Přímé položky (ptáme se respondenta na konkrétní věc a on odpoví)*
 - *Položky zjišťující fakta (věk, pohlaví, dosažené vzdělání...)*
 - *Položky zjišťující vědomosti a znalosti*
 - *Položky zjišťující názory a mínění*
- *Maskované položky (zajímá nás ve skutečnosti něco jiného než na co se ptáme)*

Funkcionální

- *Kontaktní položky (mají za úkol navázat kontakt a připravit respondenta na dotazování)*
- *Filtrační položky (rozdělí respondenty na skupiny)*
- *Funkcionálně psychologické položky (zpravidla odlehčí vážnost dotazování)*
- *Kontrolní položky (slouží ke kontrole pravdivosti odpovědí – ptáme se jinak na totéž)*

Otevřené

- *Respondent odpovídá volně, zpravidla píše ve větách to, co si myslí anebo provádí libovolně dlouhý výčet aktivit, preferencí, zájmů, atd. Otevřené položky se využívají zejména při předvýzkumu, kdy z množství takto získaných dat vybírá výzkumník typické odpovědi. Ty potom obvykle použije při konstrukci uzavřených položek pro vlastní výzkum, který následuje.*

Polouzavřené

- *Respondent vybírá z připravených možností, může však tento výběr také libovolně doplnit.*

Uzavřené

- *Dichotomické – respondent si musí vybrat pouze ze dvou odpovědí – ano, ne*
- *Nepřímé dichotomické – respondent má vedle možnosti ano, ne také neutrální možnost - nevím*

Polytomické

- *Výběrové – respondent si může vybrat pouze jednu z nabízených možností*
- *Výčtové – respondent může vybírat více možností*
- *Stupnicové – respondent řadí předložené možnosti podle nějakého kritéria – např. podle vlastní oblíbenosti*

- *Škálové položky – respondent zaškrtnává na předložené ose většinou čísla, které zpravidla vyjadřují míru jeho souhlasu či nesouhlasu. Známe jsou tzv. Likertovy škály*⁵⁶

Pro potřeby této bakalářské práce byl sestaven dotazník o 14 položkách. Obsahoval otevřené položky, uzavřené položky, výběrové položky i škálové položky ve formě Likertových škál.

Dotazníkem bylo zjišťováno, jaké mají respondenti zrakové postižení, zda studují na Masarykově univerzitě v Brně nebo na Univerzitě Palackého v Olomouci. Dále bylo zjišťováno, jaký obor studují a jak výběr studijního oboru ovlivnil právě zrakový handicap respondentů, jak toto ovlivnilo také výběr samotné vysoké školy a v případě, že zrakové postižení výběr ovlivnilo, zjišťovaly se i konkrétní faktory, které výběr ovlivnily. Respondenti také formou škálových položek uváděli míru naplnění jejich kvality života jakožto studentů VŠ a míru ovlivnění plnění studijních povinností zrakovým postižením. Dále byli respondenti dotazováni, zda využívají služeb podpory nabízených univerzitou v rámci podpůrných center. Uváděli, jaké služby využívají a které by doplnili. Pomocí škálových položek byla zjišťována míra spokojenosti s dostupností podpory při studiu ze strany univerzitních center a pedagogů.

Odpovědi na následující výzkumné otázky zjišťují tyto položky dotazníku:

1. Studují VŠ převážně studenti s lehčími nebo těžšími stupni zrakového postižení? (položky 1–3 dotazníku)
2. Měl zrakový handicap vliv na výběr pomaturitního studia dotazovaných? (položky 4–5 dotazníku)

⁵⁶ SVOBODA, Pavel. Metodologie kvantitativního speciálněpedagogického výzkumu. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3067-6.

3. Měl zrakový handicap vliv na výběr konkrétní vysoké školy? (dostupnost – služby, dojíždění apod.) (položky 6–8 dotazníku)
4. Využívají studenti se zrakovým postižením služby center podpory při univerzitách? (položky 9–12 dotazníku)
5. Poskytují centra i jednotliví pedagogové dostatečnou podporu studentům se zrakovým handicapem? (13–14)

Charakteristika výzkumného vzorku

Do dotazníkového šetření se zapojilo celkem 18 respondentů. Jednalo se o studenty s různými typy zrakového postižení studující různé obory na Masarykově univerzitě v Brně a Univerzitě Palackého v Olomouci. Ti byli osloveni prostřednictvím sociálních sítí (skupiny jednotlivých univerzit na platformě Facebook) a také prostřednictvím koordinátorů Centra podpory studentů se specifickými potřebami a Střediska Teiresiás.

Sběr dat

Sběr dat proběhl v období březen–květen 2020 formou dotazníku o 14 položkách, který byl respondentům zpřístupněn v online podobě pomocí nástroje Survio.com.⁵⁷ Dotazník byl vytvořen konkrétně pro potřeby této bakalářské práce a je uveden v příloze č. 1.

4.3 Analýza výsledků

Pro vyhodnocení dotazníku byla použita statistická analýza dotazníkového portálu survio.com.

⁵⁷ Kvalita života osob se zrakovým postižením [online]. [cit. 2020-06-14]. Dostupné z: <https://www.survio.com/survey/d/Y3V7Q3P7C9I5C3W7N>

4.3.1 Souhrnné výsledky

Otázka č.1

Znění: *Jaké máte zrakové postižení?*

Odpovědi:

- Vrozený šedý zákal, astigmatismus
- praktická nevidomost
- Mám zbytky zraku.
- ťažká slabozrakosť (degeneratívne ochorenie sietnice)
- Krátkozrakost a šilhavost
- Dalekozrakost s astigmatismem
- (2x) slabozrakost, porucha barvocitu, změny v zorném poli
- Krátkozrakost
- Centrální a periferní degenerace čípků na sítnici (diagnostikována praktická nevidomost)
- Úplná nevidomost s nějakým tím světlocitem
- anizometropia (zmiešaná), ťažká amblyopie ľavého oka, čiastočná farbosleposť
- Na jedno oko jsem nevidomá, na druhé mám těžkou krátkozrakost
- Slabozrakost
- mírné

- Rozmazané videnie do diaľky i blízka súčasne
- Ťžce slabý zrak 1/60
- Retinopatie nedonošených, slabozrakost

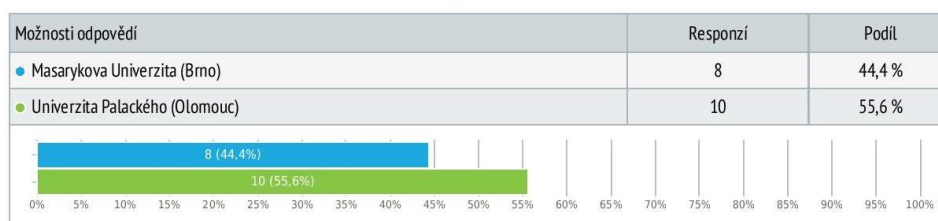
Touto otázkou bylo zjišťováno, jaké mají respondenti zrakové postižení. Z odpovědí je patrné, že více bylo respondentů s těžší formou zrakového postižení.

Otázka č. 2

Znění: *Jakou VŠ studujete?*

2. Jakou VŠ studujete?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 18x, nezodpovězeno 0x

Graf 1: statistika odpovědí na otázku č. 2

Tato položka dotazníku rozdělila respondenty do dvou skupin dle studované univerzity. Z grafu vyplývá, že z 18 respondentů studuje 10 (55,6 %) na Univerzitě Palackého v Olomouci a 8 (44,4 %) pak studuje na Masarykově univerzitě v Brně.

Otázka č. 3

Znění: *Jaký obor studujete?*

Odpovědi:

- Česká filologie se zaměřením na editorskou práci ve sdělovacích prostředcích
- Sociální práce

- obor PhD. Klinická psychologie
- Speciální pedagogika pro 2. st. ZŠ aŠŠ - Hudební kultura se zaměřením na vzdělávání
- ČJL-Z
- Biologie-zeměpis (učitelství)
- (2x) speciální pedagogika, český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání
- Matematická biologie
- Anglický jazyk a literatura
- Magisterskou aplikovanou informatiku
- FAV
- Speciální pedagogika
- Psychologie
- Veřejná správa
- Informatika
- Speciálně-pedagogické poradenství
- Speciální pedagogika – intervence

Tato položka dotazníku zjišťovala profilaci respondentů. Z odpovědí je patrné, že studenti se zrakovým postižením si více vybírají obory, které nejsou tak náročné na užívání zraku nebo se dají velmi dobře přizpůsobit potřebám konkrétní osoby se zrakovým postižením.

Otázka č. 4

Znění: Ovlivnil Váš zrakový handicap výběr studijního oboru?

4. Ovlivnil váš zrakový handicap výběr studijního oboru?

Matice výběru z možnosti, zodpovězeno 18x, nezodpovězeno 0x

Graf 2: statistika odpovědí na otázku č. 4

U této položky respondenti na Likertově škále vybírali, do jaké míry ovlivnilo jejich zrakové postižení výběr studijního oboru.

Z grafu je patrné, že většinou výběr ovlivněn nebyl. Toto uvedlo 6 respondentů (33,3 %). 5 respondentů uvedlo, že jejich výběr byl ovlivněn přiměřeně (27,8 %), 3 respondenti (16,7 %) uvedli, že jejich výběr byl většinou ovlivněn a shodný počet respondentů uvedl, že výběr byl zcela zrakovým postižením ovlivněn. 1 respondent (5,6 %) pak uvedl, že výběr jeho studijního oboru byl tímto ovlivněn málo.

Otázka č. 5

Znění: *Pokud ano, jak konkrétně to výběr ovlivnilo?*

Odpovědi:

- Bylo nutné vybrat takový obor, který nevyžaduje praktickou práci zaměřenou manuálně nebo alespoň co nejméně. Kromě toho i co nejméně oční zátěže vůbec.
- Docela dost - v Brně obecně byla lepší infrastruktura a pod.
- Potenciální vývoj zrakových vad a jeho dopad na vykonávání povolání späťého s vyštudovaným odborem. Vzhľadom na odbor, ktorý študujem, ide skôr o zbožné pria-

nie, aby všetko zostalo v momentálnom (alebo lepšom stave). Ak sa to zhorší, niekoľko rokov štúdia budú premárnené.

- Studovat jsem začala abych mohla více pomoc žákům v mé práci
- Bylo to nejbliž mému oboru, který jsem chtěla studovat, ale kvůli slabozrakosti jsem nemohla
- výběr to neovlivnilo
- Neovplyvnilo, škola mi umožňuje štúdium v odbore, ktorý som si sama vybrala
- Moje středoškolské vzdělání je zaměřeno na strojírenství a tento obor nelze nyní v mém případě vykonávat. Bakalářské studium jsem si právě proto vybrala tyflopeditii. Nyní navazující poradenství.
- Chtěla bych pracovat s lidmi se zrakovým postižením a moct se s nimi podělit o své zkušenosti

Zde respondenti uváděli subjektivní důvody výběru studijního oboru vzhledem k jejich zrakovému postižení.

Otázka č. 6

Znění: Jaké faktory související s Vaším zrakovým postižením ovlivnily výběr vysoké školy? (např. dojíždění bez přestupů, známé prostředí v místě bydliště ... blíže rozepište)

Odpovědi:

- Co se týká výběru, řekla bych že ho mé zrakové postižení neovlivnilo. Naštěstí i bez brýlí vidím dostatečně na to, abych se orientovala v prostoru.
- místo bydliště + zaměstnání

- jsem z Ruska a pro mě můj ZP není velký problém. Speciálně jsem cestoval po světě s cílem najít nejlepší stat pro psaní disertační práce.
- predovšetkým veľmi dobre nastavený systém podpory študentov so zrakovým postinutím na Univerzite Palackého (Centrum podpory študentů se specifickými potřebami), tiež priami spoj do Olomouca, ľahká orientácia po meste (fakulta, menza, koleje - všetko mám blízko)
- (2x) Žádné
- (2x) dojíždění bez přestupů v mém případě nelze realizovat, protože v místě mého bydliště se nenachází VŠ s nabídkou více oborů, ale i tak jsem vybírala možnost, aby pro mě dojíždění do školy bylo co nejméně komplikované
- známé prostředí, kamarádi, kteří mi pomohli s dojížděním a orientací. Teď už zvládám sama
- Sestra studující v Brně, Existence a návštěva střediska Teiresiás a jeho srovnání se zařízením na UK, Přátelé nastupující do stejného města,
- Hlavně přítomnost střediska Teiresias.
- Povedala by som, že nič sa na situácii nezmenilo, ba naopak. Študujem v krajine bez poistenia, v inej zemi než je moja rodná, orientujem sa nad očakávaniami mojich diagnóz. Ak sa niečo stane, rozhodne som si vysporiadavanie sa so situáciou neľahčila. Nechcem byť kripel' a invadil v mladom veku, pokiaľ nieste slepá, ľudia vaše obmedzenia neberú na váhu. A obmedzovať sa?
- vysoká škol byla blízko mého bydliště
- Známe město
- zejména bydliště

- Oceňujem služby poskytované študentom so zrakovým postihom
- UPOL je pro mě na cestování nejpříjemnější. Jsem z olomouckého kraje.
- Znalost Olomouce, dojíždění bez přestupů

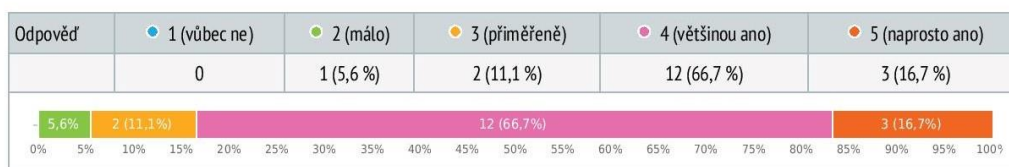
Zde respondenti uváděli subjektivní důvody výběru konkrétní vysoké školy. Velmi často zmiňovali znalost prostředí, dobré dopravní spojení a služby podpory nabízené univerzitami v rámci Střediska Teiresiás a Centra podpory studentů se specifickými potřebami. Objevovala se i také odpověď, že zrakové postižení na výběr vysoké školy vliv nemělo.

Otázka č. 7

Znění: *Do jaké míry je naplněna kvalita Vašeho života jakožto studenta vysoké školy?*

7. Do jaké míry je naplněna kvalita Vašeho života jakožto studenta vysoké školy?

Maticе výběru z možností, zodpovězeno 18x, nezodpovězeno 0x

Graf 3: Statistika odpovědí na otázku č. 7

Zde respondenti uváděli míru naplnění kvality jejich života jakožto studentů vysokých škol. 12 respondentů (66,7 %) uvedlo, že kvalita jejich života je většinou naplněna. 3 respondenti (16,7 %) uvedli, že toto je u nich maximálně naplněno, 2 respondenti (11,1 %) uvedli možnost přiměřeně. 1 respondent (5,6 %) pak uvedl, že kvalitu svého života shledává naplněnou pouze málo.

Otázka č. 8

Znění: *Do jaké míry máte pocit, že plnění Vašich studijních povinností je ovlivněno zrakovým postižením?*

8. Do jaké míry máte pocit, že plnění Vašich studijních povinností je ovlivněno zrakovým postižením?

Matice výběru z možností, zodpovězeno 18x, nezodpovězeno 0x

Graf 4: Statistika odpovědí na otázku č. 8

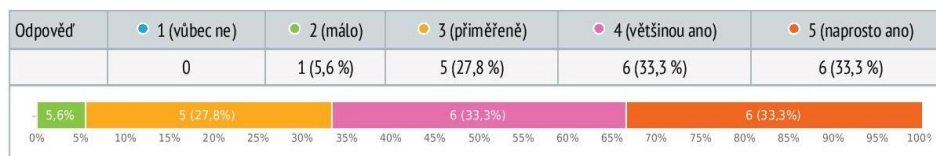
Tato otázka zjišťovala míru ovlivnění plnění studijních povinností respondenty jejich zrakovým postižením.

Otázka č. 9

Znění: *Jak dostupné jsou pro Vás studijní materiály?*

9. Jak dostupné jsou pro Vás studijní materiály?

Matice výběru z možností, zodpovězeno 18x, nezodpovězeno 0x

Graf 5: statistika odpovědí na otázku č. 9

Touto položkou bylo zjišťováno, jak jsou pro respondenty dostupné studijní materiály. Shodně (6 respondentů, 33,3 %) respondenti vybrali možnosti *většinou ano* a *naprosto ano*. 5 respondentů (27,78 %) uvedlo, že studijní materiály jsou pro ně dostupné přiměřeně a jeden respondent uvedl, že studijní materiály jsou dostupné málo, což tvořilo podíl 5,6 %.

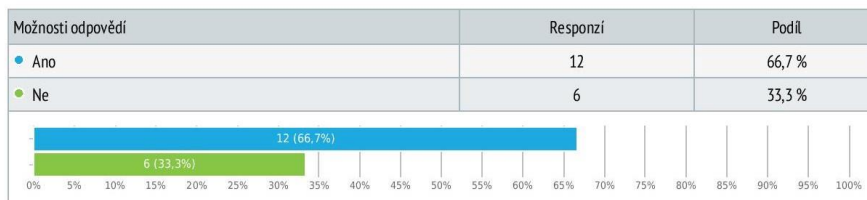
Otázka č. 10

Znění: *Využíváte služeb podpory nabízených univerzitou (Centrum podpory studentů*

se specifickými potřebami/Teiresiás)?

10. Využíváte služeb podpory nabízených univerzitou (Centrum podpory studentů se specifickými potřebami/Teiresiás)?

Výběr z možností, zodpovězeno 18x, nezodpovězeno 0x

Graf 6: statistika odpovědí na otázku č. 10

Zde se jasně ukazuje, že studenti vysokých škol většinou podporu nabízenou univerzitami využívají. Z 18 respondentů jich 12 (66,7 %) odpovědělo, že podporu nabízenou univerzitou využívají. Možnost *ne* pak zvolilo 6 respondentů, tedy 33,3 % dotazovaných.

Otázka č. 11

Znění: *Jaké služby využíváte?*

Odpovědi:

- (2x) Žádné
- digitalizaci
- Snažím se vyřešit všechny své problémy samostatně. Ale jeden krát jsem využil asistenční pomoc na UP.
- Digitalizácia kníh, vypožičanie stolovej čítacej lupy, osobnú asistencu (predčítateľské, zapisovateľské služby), úprava (zväčšenie) testov,...
- -

- (2x) zapisování na přednáškách, prepis přednášek, komunikace s vyučujícími
- Úprava zkouškových testů
- Úpravy materiálů, Prodlužování času testů, Technickou podporu, Psaní testů v tichu a s tech. podporou v centru, Zapůjčení kouzelné krabičky na přechody a šaliny, Speciální tělocviky, Přednostní zápis do předmětů a sem. skupin, Přednostní zápis na termíny zkoušek, a asi ještě další :)
- Hlavně prepis materiálů a příprava zkoušek, občas konzultace kvůli formátování prací
- Prepisovateľov (hoc to nefunguje tak plynulo, ako by si jeden prial, keďže si nevedomujú, aké dôležité je to pre tých, ktorým pomáhajú - hlavne bez kamarátov a ochotných spolužiakov), menej knižnicu.
- Delší časový limit a vytisknutí materiálů větším písmem při zkouškách
- Delší čas u testů, el. Knihy,
- modifikace zkoušek, program ClaroRead, digitální knihovna,...
- Individuálny štúdijný plán a výuka
- Osobní asistenci, digitalizaci
- Digitalizace knih a studijních materiálů

Touto otázkou byl získán přehled o konkrétních službách univerzitních center podpory, které respondenti využívají. Velmi často se jedná o zapisovatelské služby a digitalizaci studijních textů. Dále respondenti také využívají zapůjčení kompenzačních pomůcek nebo úpravu podmínek u zkoušek. Z odpovědí je patrné, že služby center podpory studentů s postižením mají své nezastupitelné místo. Napomáhají totiž k usnadnění přístupu studentům ke vzdělání a tím zásadně zkvalitňují kvalitu jejich života, a to nejen při studiu, ale především v dalším ži-

votě, kdy zlepšují jejich uplatnění na trhu práce právě tím, že mohou dosáhnout co nejvyššího vzdělání.

Otázka č. 12

Znění: *Jaké služby podle Vás naopak chybí?*

Odpovědi:

- Nemohu odpovědět
- nic mě nenapadá
- S ohledem na to, že každá taková služba se spojena s velkým "papirováním", na PhD. nemám na to čas. Všechno dělám samostatně.
- Nenapadají mi žádné chýbající služby
- (2x) Nevím
- -
- (2x) někdy bývá problém samotná komunikace s vyučujícími, dále bych ocenila, pokud by bylo možné testy vyplnit on-line, přístupem např. z univerzitního systému. Často totiž musím dojíždět (4-5 hodin cesty) kvůli testu, který trvá půl hodiny.
- Nic nechybí
- Největší mezery vidím v uzpůsobení testů online, Tento problém je ale spíš technického rázu a dá se těžko řešit a myslím, že je to spíš problém univerzitního přístupu a alternativ, které nejsou nabízeny a daly by se snadno nabídnout.
- Zajímavá otázka, to, že individuální výuka člověka úplně nezachrání v tom, aby vůbec znal dost svých spolužáků je sice asi fakt, ale jestli by z toho šla udělat nějaká služba...

- Nevieľ, nikto so mnou nikdy predtým nepracoval, mám pocit, že niečo chýba, ale neviem ani čo je možné a do akej miery upraviť. Zdá sa mi, že vo vzduchu stále visia predsudky, potom si ľudia myslia, že si niečo "uľahčujeme" alebo "simulujeme. Ako som povedala, pokiaľ daná osoba nie je slepá, "nie je to problém". A pokiaľ si (všeobecne) ľudia nedokážu predstaviť, aké je mať toto špecifické obmedzenie, nepochopia do akej miery je to naozaj problém.
- pro mě žádné
- dle mého názoru nechybí nic
- .
- Co se Centra týče, tak mám veškeré potřebné věci vždy k dispozici. Z mého pohledu tedy nic.
- za mě žádné

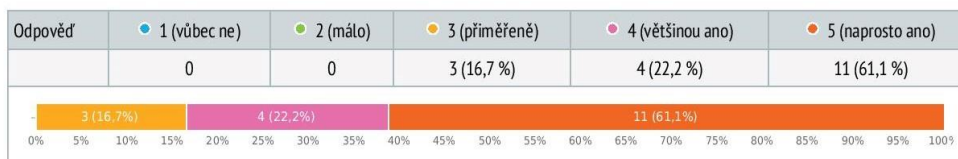
Zde bylo zjišťováno, jaké služby dle respondentů ze strany univerzitní podpory chybí. Většinou byli dotazováni s nabídkou služeb spokojeni a vyhovovala jejich potřebám. Proto byla častá odpověď, že žádné služby nepostrádají. Dále například respondenti uváděli, že by uvítali možnost vyplnění testů online. To však již závisí spíše na konkrétních vyučujících.

Otázka č. 13

Znění: Jste spokojen/a s dostupností podpory při studiu?

13. Jste spokojen/a s dostupností podpory při studiu?

Matice výběru z možností, zodpovězeno 18x, nezodpovězeno 0x

Graf 7: statistika odpovědí na otázku č. 13

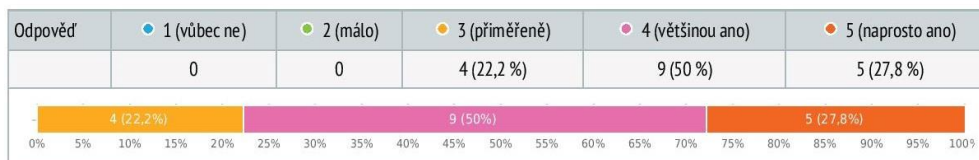
Zde respondenti uváděli míru jejich spokojenosti s dostupností podpory při studiu. Z grafu je patrné, že 11 respondentů (61,1 %) bylo naprosto spokojeno. 4 respondenti (22,2 %) pak uvedli možnost *většinou ano* a 3 (16,7 %) uvedli, že jsou s dostupností podpory při studiu spokojeni přiměřeně.

Otázka č. 14

Znění: *Jak jste spokojen/a s podporou ze strany pedagogů?*

14. Jak jste spokojen/a s podporou ze strany pedagogů?

Matice výběru z možností, zodpovězeno 18x, nezodpovězeno 0x

Graf 8: statistika odpovědí na otázku č. 14

Zde bylo pomocí Likertovy škály zjišťováno, do jaké míry jsou respondenti spokojeni s podporou při studiu ze strany pedagogů. 9 respondentů (50 %) uvedlo, že s podporou ze strany pedagogů jsou většinou spokojeni. 5 dotazovaných (27,8 %) uvedlo, že jsou

s podporou ze strany pedagogů naprosto spokojeni. Přiměřeně spokojeni pak byli 4 dotazovaní (22,2 %).

4.3.2 Masarykova univerzita

V této podkapitole budou prezentovány výsledky dotazníkového šetření ve skupině studentů Masarykovy univerzity v Brně se zrakovým postižením. Těch se zapojilo 8.

Otázka č. 1

Znění: *Jaké máte zrakové postižení?*

Odpovědi:

- Krátkozrakost
- Centrální a periferní degenerace čípků na sítnici (diagnostikována praktická nevidomost)
- Úplná nevidomost s nějakým tím světlocitem
- anizometropia (zmiešaná), ťažká amblyopie ľavého oka, čiastočná farbosleposť
- Na jedno oko jsem nevidomá, na druhé mám těžkou krátkozrakost
- Slabozrakost
- mírné
- Rozmazané videnie do diaľky i blízka súčasne

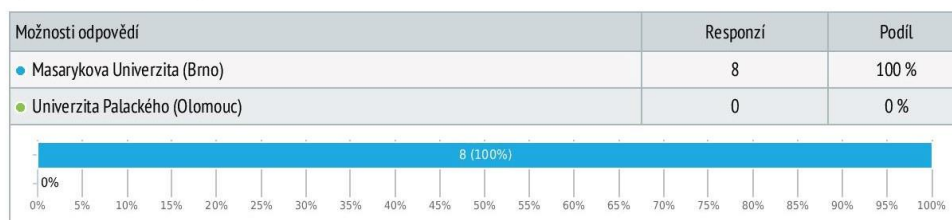
Z odpovědí je patrné, že dotazník vyplnili studenti Masarykovy univerzity s těžším stupněm zrakového postižení.

Otázka č. 2

Znění: *Jakou VŠ studujete?*

2. Jakou VŠ studujete?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 8x, nezodpovězeno 0x

Graf 9: statistika odpovědí studentů Masarykovy univerzity na otázku č. 2

Jak již bylo řečeno v úvodu podkapitoly, z Masarykovy univerzity v Brně se do dotazníkového šetření zapojilo 8 studentů se zrakovým postižením.

Otázka č. 3

Znění: *Jaký obor studujete?*

Odpovědi:

- Matematická biologie
- Anglický jazyk a literatura
- Magisterskou aplikovanou informatiku
- FAV
- Speciální pedagogika
- Psychologie
- Veřejná správa

- Informatika

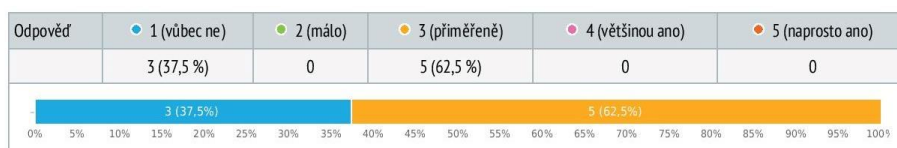
Zde respondenti uváděli konkrétní obor, který studují. Z odpovědí je patrné, že i zde se projevuje tendence studentů se zrakovým postižením vybírat spíše obory, které nejsou tak náročné na užívání zraku.

Otázka č. 4

Znění: *Ovlivnil váš zrakový handicap výběr studijního oboru?*

4. Ovlivnil váš zrakový handicap výběr studijního oboru?

Matice výběru z možností, zodpovězeno 8x, nezodpovězeno 0x

Graf 10: statistika odpovědí studentů Masarykovy univerzity na otázku č. 4

Zde 5 respondentů (62,5 %) uvedlo, že jejich zrakové postižení výběr studijního oboru ovlivnilo přiměřeně. Studijní obor tímto ovlivněn nebyl u 3 dotazovaných (37,5 %).

Otázka č. 5

Znění: *Pokud ano, jak konkrétně to výběr ovlivnilo?*

Odpovědi:

- Nemohla jsem si vybrat obor, kde by se pracovala v laboratoři s malými preparáty
- Bylo nutné vybrat takový obor, který nevyžaduje praktickou práci zaměřenou manuálně nebo alespoň co nejméně. Kromě toho i co nejméně oční zátěže vůbec.
- Docela dost - v Brně obecně byla lepší infrastruktura a pod.

- Potenciálny vývoj zrakových väd a jeho dopad na vykonávanie povolania späť s vyštudovaným odborom. Vzhľadom na odbor, ktorý študujem, ide skôr o zbožné pranie, aby všetko zostalo v momentálnom (alebo lepšom stave). Ak sa to zhorší, niekoľko rokov štúdia budú premárnené.
- Studovat jsem začala abych mohla více pomoc žákům v mé práci
- Bylo to nejbliž mému oboru, který jsem chtěla studovat, ale kvůli slabozrakosti jsem nemohla
- výběr to neovlivnilo
- Neovplyvnilo, škola mi umožňuje štúdium v odbore, ktorý som si sama vybrala

Zde respondenti uváděli subjektivní důvody, které ovlivnily výběr konkrétního studijního oboru. Opět se zde objevují odpovědi, kde dotazovaní zmiňují potřebu vybrat obor, který není tak náročný na užívání zraku.

Otázka č. 6

Znění: Jaké faktory související s Vaším zrakovým postižením ovlivnily výběr vysoké školy? (např. dojíždění bez přestupů, známé prostředí v místě bydliště ... blíže rozepište)

Odpovědi:

- známé prostředí, kamarádi, kteří mi pomohli s dojížděním a orientací. Teď už zvládám sama
- Sestra studující v Brně, Existence a návštěva střediska Teiresiás a jeho srovnání se zařízením na UK, Přátelé nastupující do stejného města,
- Hlavně přítomnost střediska Teiresias.

- Povedala by som, že nič sa na situácii nezmenilo, ba naopak. Študujem v krajine bez poistenia, v inej zemi než je moja rodná, orientujem sa nad očakávania mojich diagnóz. Ak sa niečo stane, rozhodne som si vysporiadavanie sa so situáciou neul'ahčila. Nechcem byť kripeľ a invadil v mladom veku, pokiaľ nieste slepá, ľudia vaše obmedzenia neberú na váhu. A obmedzovať sa?
- vysoká škol byla blízko mého bydliště
- Známe město
- zejména bydliště
- Oceňujem služby poskytované študentom so zrakovým postihom

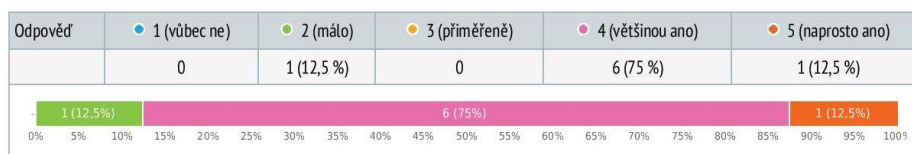
Tato otázka se zaměřila na zjištění subjektivních faktorů, které ovlivnily výběr vysoké školy respondentů. Velmi často uváděli jako hlavní důvod známé prostředí, popřípadě přítomnost rodiny nebo přátel, kteří zajistili potřebnou pomoc. Dalším významným faktorem bylo pro respondenty Středisko Teiresiás.

Otázka č. 7

Znění: *Do jaké míry je naplněna kvalita Vašeho života jakožto studenta vysoké školy?*

7. Do jaké míry je naplněna kvalita Vašeho života jakožto studenta vysoké školy?

Matice výběru z možností, zodpovězeno 8x, nezodpovězeno 0x

Graf 11: statistika odpovědí studentů Masarykovy univerzity na otázku č. 7

Zde respondenti uváděli míru naplnění kvality jejich života jakožto studentů vysokých škol.

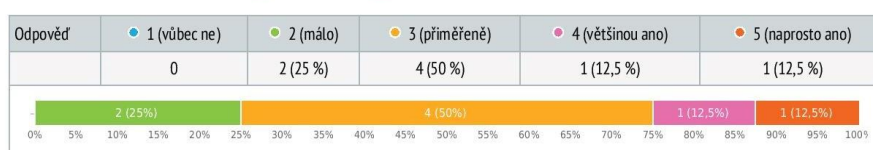
Z 8 dotazovaných jich 6 (75 %) shledává jako většinou naplněnou, 1 (12,5 %) pak shledává svou kvalitu života naprosto naplněnou a 1 (12,5) cítí, že jeho kvalita života jakožto studenta vysoké školy je naplněna málo.

Otázka č. 8

Znění: *Do jaké míry máte pocit, že plnění Vašich studijních povinností je ovlivněno zrakovým postižením?*

8. Do jaké míry máte pocit, že plnění Vašich studijních povinností je ovlivněno zrakovým postižením?

Matice výběru z možností, zodpovězeno 8x, nezodpovězeno 0x

Graf 12: Statistika odpovědí studentů Masarykovy univerzity na otázku č. 8

Z grafu je patrné, že plnění studijních povinností je ovlivněno zrakovým postižením respondentů přiměřeně. Takto toto hodnotili 4 respondenti, tedy celých 50 % výzkumného vzorku. Možnost *většinou ano* uvedl 1 dotazovaný (12, 5 %) a plnění studijních povinností vidí jako ovlivněné zrakovým postižením opět 1 respondent (12,5 %).

Otázka č. 9

Znění: *Jak dostupné jsou pro Vás studijní materiály?*

9. Jak dostupné jsou pro Vás studijní materiály?

Matice výběru z možností, zodpovězeno 8x, nezodpovězeno 0x

Graf 13: statistika odpovědí studentů Masarykovy univerzity na otázku č. 9

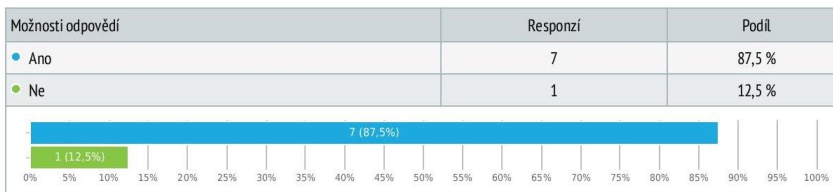
Z grafu je patrné, že dostupnost studijních materiálů studentům se zrakovým postižením je dobrá. Celých 50 % dotazovaných (4 respondenti) uvedlo, že studijní materiály jsou pro ně naprosto dostupné. 2 respondenti (25 %) označili dostupnost studijních materiálů jako přiměřenou. 1 respondent (12,5 %) zvolil možnost *většinou ano* a 1 (12,5 %) zvolil možnost *málo*.

Otázka č. 10

Znění: Využíváte služeb podpory nabízených univerzitou (Centrum podpory studentů se specifickými potřebami/Teiresiás)?

10. Využíváte služeb podpory nabízených univerzitou (Centrum podpory studentů se specifickými potřebami/Teiresiás)?

Výběr z možností, zodpovězeno 8x, nezodpovězeno 0x

Graf 14: statistika odpovědí studentů Masarykovy univerzity na otázku č. 10

Z grafu je patrné, že zapojení studenti v drtivé většině využívají služeb podpory nabízených univerzitou v rámci Střediska Teiresiás. Možnost *ano* zvolilo 7 dotazovaných (87,5 %) a možnost *ne* pak zvolil pouze 1 respondent, což činilo podíl 12,5 %.

Otázka č. 11

Znění: *Jaké služby využíváte?*

Odpovědi:

- Úprava zkouškových testů
- Úpravy materiálů, Prodlužování času testů, Technickou podporu, Psaní testů v tichu a s tech. podporou v centru, Zapůjčení kouzelné krabičky na přechody a šaliny, Speciální tělocviky, Přednostní zápis do předmětů a sem. skupin, Přednostní zápis na termíny zkoušek, a asi ještě další :)
- Hlavně přepis materiálů a příprava zkoušek, občas konzultace kvůli formátování prací
- Prepisovateľov (hoc to nefunguje tak plynulo, ako by si jeden prial, keďže si nevedomujú, aké dôležité je to pre tých, ktorým pomáhajú - hlavne bez kamarátov a ochotných spolužiakov), menej knižnicu.
- Delší časový limit a vytisknutí materiálů větším písmem při zkouškách
- Delší čas u testů, el. Knihy,
- modifikace zkoušek, program ClaroRead, digitální knihovna,...
- Individuálny štúdijný plán a výuka

Touto otázkou bylo zjišťováno, jaké konkrétní služby v rámci univerzitní podpory studenti se zrakovým postižením využívají. Z odpovědí je patrné, že nejvíce využívanou službou

je úprava studijních a textových materiálů a zapisovatelské služby. Dále studenti se zrakovým postižením využívají zapůjčení kompenzačních pomůcek nebo úpravu podmínek u zkoušek.

Otázka č. 12

Znění: *Jaké služby podle Vás naopak chybí?*

Odpovědi:

- Nic nechybí
- Největší mezery vidím v uzpůsobení testů online, Tentoprblém je ale spíš technické-ho rázu a dá se těžko řešit a myslím, že je to spíš problém univerzitního přístupu a alternativ, které nejsou nabízeny a daly by se snadno nabídnout.
- Zajímavá otázka, to, že individuální výuka člověka úplně nezachrání v tom, aby vůbec znal dost svých spolužáků je sice asi fakt, ale jestli by z toho šla udělat nějaká služba...
- Nevím, nikto so mnou nikdy predtým nepracoval, mám pocit, že niečo chýba, ale neviem ani čo je možné a do akej miery upraviť. Zdá sa mi, že vo vzduchu stále visia predsudky, potom si ľudia myslia, že si niečo "uľahčujeme" alebo "simulujeme. Ako som povedala, pokiaľ daná osoba nie je slepá, "nie je to problém". A pokiaľ si (všeobecne) ľudia nedokážu predstaviť, aké je mať toto špecifické obmedzenie, nepochopia do akej miery je to naozaj problém.
- pro mě žádné
- Nevím
- dle mého názoru nechybí nic
- .

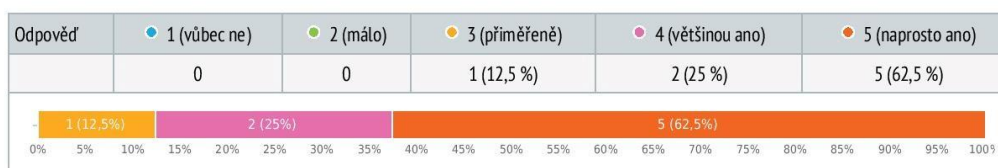
Zde bylo zjišťováno, jaké služby dle respondentů ze strany univerzitní podpory chybí. Většinou byli dotazovaní s nabídkou služeb spokojeni a vyhovovala jejich potřebám. Proto byla častá odpověď, že žádné služby nepostrádají. Dále například respondenti uváděli, že by uvítali možnost vyplnění testů online. To však již závisí spíše na konkrétních vyučujících.

Otázka č. 13

Znění: *Jste spokojen/a s dostupností podpory při studiu?*

13. Jste spokojen/a s dostupností podpory při studiu?

Maticе výběru z možností, zodpovězeno 8x, nezodpovězeno 0x

Graf 14: statistika odpovědí studentů Masarykovy univerzity na otázku č. 13

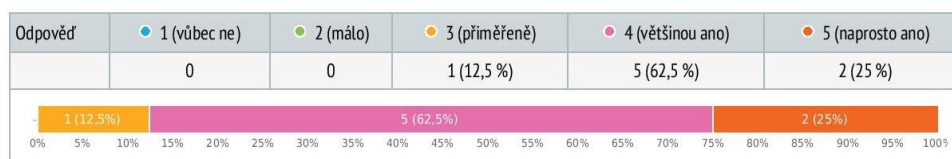
Jak je patrné z grafu, podporu při studiu hodnotí většina dotazovaných jako zcela dostupnou. Toto uvedlo 5 respondentů (62,5 %). 2 respondenti (25 %) uvedli možnost *většinou ano* a jeden dotazovaný odpověděl, že podpora při studiu je dostupná *přiměřeně*, což činilo 12,5 % .

Otázka č. 14

Znění: *Jak jste spokojen/a s podporou ze strany pedagogů?*

14. Jak jste spokojen/a s podporou ze strany pedagogů?

Maticе výběru z možností, zodpovězeno 8x, nezodpovězeno 0x

Graf 15: statistika odpovědí studentů Masarykovy univerzity na otázku č. 14

62,5 % dotazovaných (5 respondentů) vnímá dostupnost podpory ze strany pedagogů většinou kladně. 2 respondenti (25 %) jsou spokojeni naprosto a jeden (12,5 %) označil dostupnost podpory ze strany pedagogů jako přiměřenou. Tyto získané informace svědčí o tom, že pedagogové na studenty se zrakovým postižením myslí a většinou jsou ochotni jim poskytnout pomocnou ruku při studiu.

4.3.3 Univerzita Palackého

V této podkapitole budou prezentovány výsledky dotazníkového šetření ve skupině studentů Univerzity Palackého v Olomouci se zrakovým postižením. Těch se zapojilo 10.

Otázka č. 1

Znění: *Jaké máte zrakové postižení?*

Odpovědi:

- Vrozený šedý zákal, astigmatismus
- praktická nevidomost
- Mám zbytky zraku.
- 'těžká slabozrakost' (degenerativne ochorenie sietnice)

- Krátkozrakost a šilhavost
- Dalekozrakost s astigmatismem
- (2x) slabozrakost, porucha barvocitu, změny v zorném poli
- Těžce slabý zrak 1/60
- Retinopatie nedonošených, slabozrakost

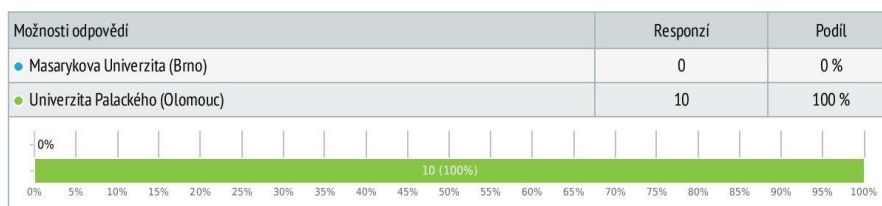
Z odpovědí je patrné, že dotazník vyplnili studenti Univerzity Palackého s těžším stupněm zrakového postižení.

Otázka č. 2

Znění: *Jakou VŠ studujete?*

2. Jakou VŠ studujete?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 10x, nezodpovězeno 0x

Graf 16: statistika odpovědí studentů Univerzity Palackého na otázku č. 2

Do dotazníkového šetření se zapojilo 10 studentů Univerzity Palackého se zrakovým postižením.

Otázka č. 3

Znění: *Jaký obor studujete?*

Odpovědi:

- Česká filologie se zaměřením na editorskou práci ve sdělovacích prostředcích
- Sociální práce
- obor PhD. Klinická psychologie
- Speciální pedagogika pro 2. st. ZŠ aŠŠ - Hudební kultura se zaměřením na vzdělávání
- ČJL-Z
- Biologie-zeměpis (učitelství)
- (2x) speciální pedagogika, český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání
- Speciálně-pedagogické poradenství
- Speciální pedagogika – intervence

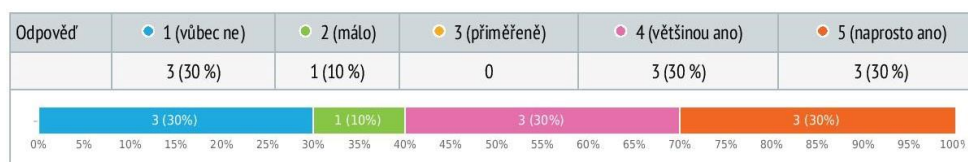
I zde se ukazuje, že studenti se zrakovým postižením vybírají převážně studijní obory, které nejsou tak náročné na užívání zraku.

Otázka č. 4

Znění: *Ovlivnil váš zrakový handicap výběr studijního oboru?*

4. Ovlivnil váš zrakový handicap výběr studijního oboru?

Matice výběru z možností, zodpovězeno 10x, nezodpovězeno 0x

Graf 16: statistika odpovědí studentů Univerzity Palackého na otázku č. 4

Zde shodně označilo 30 % dotazovaných (3 respondenti) možnosti *naprosto ano*, *vůbec ne* a *většinou ano*. 1 dotazovaný pak uvedl, že výběr studijního oboru byl zrakovým postižením ovlivněn málo. To činilo podíl 10 %.

Otázka č. 5

Znění: *Pokud ano, jak konkrétně to výběr ovlivnilo?*

Odpovědi:

- Neovlivnilo
- Zaměstnavatel po mě požadoval doplnění kvalifikace v tomto oboru
- poradenství klienta nevyžaduje dobrý zrak na rozdíl od práce s dokumenty a dále.
- Vzhľadom k môjmu postihnutiu ma obor špeciálnej pedagogiky začal viac zaujímať a cítim v sebe túžbu pomáhať osobám, ktoré majú tiež nejaký druh posthnutiaé
- Nijak
- -
- (2x) dala jsem přednost tomuto oboru před uměleckým oborem - 3D design
- Moje středoškolské vzdělání je zaměře-no na strojírenství a tento obor nelze nyní v mém případě vykonávat. Bakalářské studium jsem si právě proto vybrala tyflopeditii. Nyní navazující poradenství.
- Chtěla bych pracovat s lidmi se zrakovým postižením a moct se s nimi podělit o své zkušenosti

I zde vidíme odpovědi spojené s touhou pracovat s lidmi s postižením a předávat své zkušenosti dál. Také se objevily odpovědi související s nutností volit obor nenáročný na zrak.

Otázka č. 6

Znění: *Jaké faktory související s Vaším zrakovým postižením ovlivnily výběr vysoké školy? (např. dojíždění bez přestupů, známé prostředí v místě bydliště ... blíže rozepište)*

Odpovědi:

- Co se týká výběru, řekla bych že ho mé zrakové postižení neovlivnilo. Naštěstí i bez brýlí vidím dostatečně na to, abych se orientovala v prostoru.
- místo bydliště + zaměstnání
- jsem z Ruska a pro mě můj ZP není velký problém. Speciálně jsem cestoval po světě s cílem najít nejlepší stat pro psaní disertační práce.
- předovšetkým velmi dobře nastavený systém podpory studentů se zrakovým postinutím na Univerzite Palackého (Centrum podpory studentů se specifickými potřebami), tiež priami spoj do Olomouca, ľahká orientácia po meste (fakulta, menza, koleje - všetko mám blízko)
- (2x) Žádné
- (2x) dojíždění bez přestupů v mém případě nelze realizovat, protože v místě mého bydliště se nenachází VŠ s nabídkou více oborů, ale i tak jsem vybírala možnost, aby pro mě dojíždění do školy bylo co nejméně komplikované
- UPOL je pro mě na cestování nejpříjemnější. Jsem z olomouckého kraje.
- Znalost Olomouce, dojíždění bez přestupů

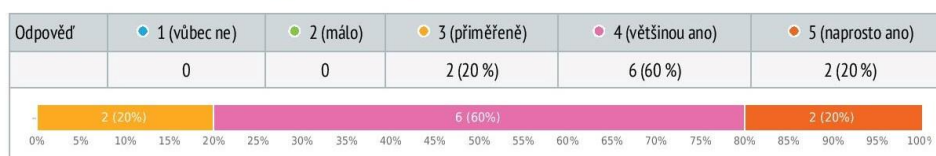
Výběr vysoké školy u respondentů i zde ve většině případů ovlivnila dobrá dopravní dostupnost, znalost Olomouce a systém podpory nabízený Centrem podpory studentů se specifickými potřebami.

Otázka č. 7

Znění: *Do jaké míry je naplněna kvalita Vašeho života jakožto studenta vysoké školy?*

7. Do jaké míry je naplněna kvalita Vašeho života jakožto studenta vysoké školy?

Matice výběru z možností, zodpovězeno 10x, nezodpovězeno 0x

Graf 17: statistika odpovědí studentů Univerzity Palackého na otázku č. 7

Ve skupině studentů Univerzity Palackého se zrakovým postižením se v 60 % (6 respondentů) objevuje většinou naplněná kvalita života. 2 dotazovaní (20 %) uvedli, že jejich kvalita života jakožto studentů vysoké školy je naplněna naprosto a dva (20 %) pak uvedli, že toto je u nich naplněno přiměřeně.

Otázka č. 8

Znění: *Do jaké míry máte pocit, že plnění Vašich studijních povinností je ovlivněno zrakovým postižením?*

8. Do jaké míry máte pocit, že plnění Vašich studijních povinností je ovlivněno zrakovým postižením?

Matice výběru z možností, zodpovězeno 10x, nezodpovězeno 0x

Graf 18: statistika odpovědí studentů Univerzity Palackého na otázku č. 8

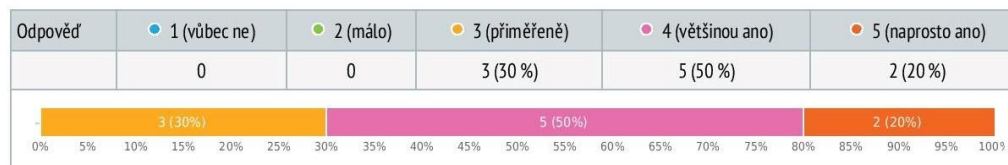
U této otázky uvedlo shodně po třech dotazovaných a 30 procentech míru ovlivnění plnění studijních povinností zrakovým handicapem možnost *naprosto ano*, *přiměřeně* a *málo*. Jeden respondent pak uvedl, že plnění studijních povinností shledává zrakovým postižením ovlivněno většinou. To činilo podíl 10 %.

Otázka č. 9

Znění: *Jak dostupné jsou pro Vás studijní materiály?*

9. Jak dostupné jsou pro Vás studijní materiály?

Matice výběru z možností, zodpovězeno 10x, nezodpovězeno 0x

Graf 19: statistika odpovědí studentů Univerzity Palackého na otázku č. 9

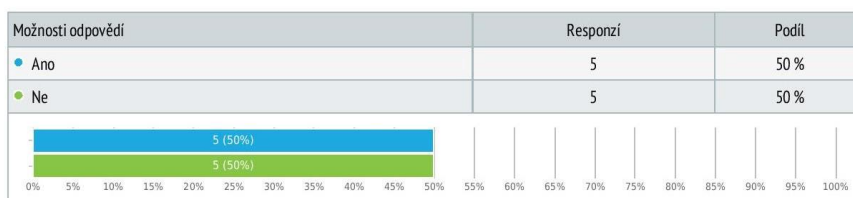
V rámci Univerzity Palackého vnímají dotazovaní studijní materiály v 50 % (5 respondentů) jako většinou dostupné. 3 dotazovaní (30 %) uvedli, že studijní materiály jsou pro ně dostupné přiměřeně a 2 (20%) uvedli, že jsou pro ně naprosto dostupné.

Otázka č. 10

Znění: *Využíváte služeb podpory nabízených univerzitou (Centrum podpory studentů se specifickými potřebami/Teiresiás)?*

10. Využíváte služeb podpory nabízených univerzitou (Centrum podpory studentů se specifickými potřebami/Teiresiás)?

Výběr z možností, zodpovězeno 10x, nezodpovězeno 0x

Graf 20: statistika odpovědí studentů Univerzity Palackého na otázku č. 10

Co se týče využití služeb podpory studentů se zrakovým postižením v rámci Univerzity Palackého, byly získány vyrovnané výsledky. Využití těchto služeb je tedy rozděleno na dvě poloviny po 5 respondentech a 50 %.

Otázka č. 11

Znění: *Jaké služby využíváte?*

Odpovědi:

- (2x) Žádné
- digitalizaci
- Snažím se vyřešit všechny své problémy samostatně. Ale jeden krát jsem využil asistenční pomoc na UP.

- Digitalizácia kníh, vypožičanie stolovej čítacej lupy, osobnú asistenciu (predčítateľské, zapisovateľské služby), úprava (zväčšenie) testov,...
- -
- (2x) zapisovanie na prednáškách, prepis prednášok, komunikace s vyučujícími
- Osobní asistenci, digitalizaci
- Digitalizace knih a studijních materiálů

Z odpovědí je patrné, že studenti Univerzity Palackého využívají především služeb digitalizace knih a studijních materiálů a zapisování na přednáškách. Dále využívají například zapůjčení kompenzačních pomůcek, osobní asistenci nebo úpravu testů.

Otázka č. 12

Znění: Jaké služby podle Vás naopak chybí?

Odpovědi:

- Nemohu odpovědět
- nic mě nenapadá
- S ohledem na to, že každá taková služba se spojena s velkým "papirovaním", na PhD. nemám na to čas. Všechno dělám samostatně.
- Nenapadají mi žádné chýbajúce služby
- Nevím
- -

- (2x) někdy bývá problém samotná komunikace s vyučujícími, dále bych ocenila, pokud by bylo možné testy vyplnit on-line, přístupem např. z univerzitního systému. Často totiž musím dojíždět (4-5 hodin cesty) kvůli testu, který trvá půl hodiny.
- Co se Centra týče, tak mám veškeré potřebné věci vždy k dispozici. Z mého pohledu tedy nic.
- za mě žádné

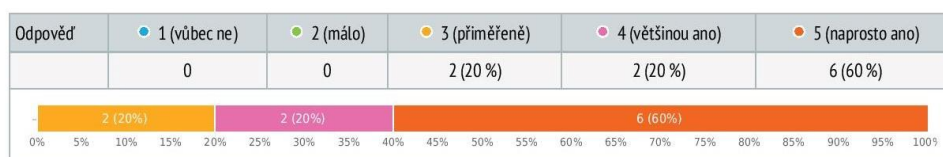
U této otázky většinou respondenti odpovídali, že v aktuální podobě mají všechny potřebné služby. Opět se objevila odpověď týkající se vyplnění testů online, ale jak bylo již zmíněno, toto spadá spíše do kompetence konkrétních vyučujících.

Otázka č. 13

Znění: Jste spokojen/a s dostupností podpory při studiu?

13. Jste spokojen/a s dostupností podpory při studiu?

Matice výběru z možností, zodpovězeno 10x, nezodpovězeno 0x

Graf 21: statistika odpovědí studentů Univerzity Palackého na otázku č. 13

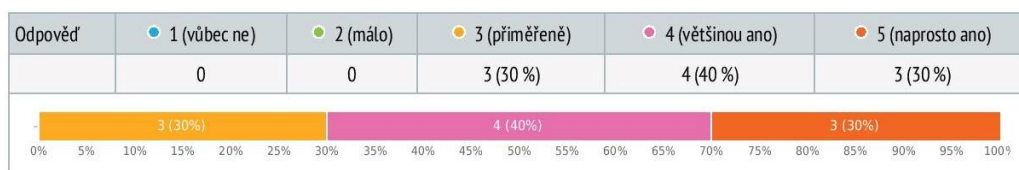
Z grafu je patrné, že v rámci olomoucké univerzity je dostupnost podpory při studiu vnímána jako velmi dobrá. 60 % dotázaných (6 osob) uvedlo, že je naprosto spokojena. Shodně pak dva respondenti zvolili možnosti *přiměřeně* a *většinou ano*. Toto činilo u každé odpovědi podíl 20 %.

Otázka č. 14

Znění: Jak jste spokojen/a s podporou ze strany pedagogů?

14. Jak jste spokojen/a s podporou ze strany pedagogů?

Maticе výběru z možností, zodpovězeno 10x, nezodpovězeno 0x

Graf 22: statistika odpovědí studentů Univerzity Palackého na otázku č. 14

Co se týče podpory při studiu ze strany pedagogů, jsou s ní studenti Univerzity Palackého se zrakovým postižením většinou spokojeni. Odpovědělo tak 40 % dotázaných (4 respondenti). Shodně po třech respondentech a 30 % označilo možnost *přiměřeně* a *naprosto ano*. Tyto získané informace svědčí o tom, že pedagogové na studenty se zrakovým postižením myslí a většinou jsou ochotni jim poskytnout pomocnou ruku při studiu.

4.3.4 Výzkumné otázky

Výzkumná otázka č. 1: *Studují VŠ převážně studenti s lehčími nebo těžšími stupni zrakového postižení?*

Z realizovaného dotazníkového šetření vyplynulo, že na obou zvolených univerzitách studují spíše studenti s těžším zrakovým postižením. Většinou se jedná o studenty oborů, které nejsou tak náročné na užívání zraku.

Výzkumná otázka č. 2: *Měl zrakový handicap vliv na výběr pomaturitního studia dotázaných?*

U studentů Masarykovy univerzity se toto výrazně neprojevalo, většina dotázaných uvedla, že studijní obor byl ovlivněn přiměřeně. Z faktorů, které ovlivnily výběr studijního oboru převažovala zraková náročnost zvoleného studia.

U studentů Univerzity Palackého bylo ovlivnění výběru studijního oboru rozděleno do 3 skupin, kdy každá měla 3 respondenty. Jednalo se o odpovědi *naprosto ano*, *většinou ano* a *vůbec ne*. Jeden dotázaný pak uvedl, že výběr byl tímto ovlivněn přiměřeně. Převažujícím faktorem, který ovlivnil výběr oboru byla opět zraková náročnost. Oproti Masarykově univerzitě se objevily i důvody spojené s touhou pomáhat lidem s postižením na základě vlastních zkušeností.

Výzkumná otázka č. 3: *Měl zrakový handicap vliv na výběr konkrétní vysoké školy?*

Ano. U obou univerzit byla pro respondenty důležitá dobrá dopravní dostupnost bez větších komplikací, znalost prostředí a nabízená podpora. Většinou volili právě tu univerzitu, jejíž město znají nebo mají přímé dopravní spojení. Dalšími uváděnými důvody byla přítomnost rodiny nebo přátel v daném místě, kteří mohou pomoci.

Ovlivnění plnění studijních povinností zrakovým postižením pociťovali studenti obou univerzit prakticky shodně. 50 % studentů Masarykovy univerzity uvedlo míru ovlivnění jako přiměřenou, 25 % uvedlo možnost málo a 12,5 % bylo zaznamenáno u odpovědí *naprosto ano* a *většinou ano*. V rámci Univerzity Palackého se dotazovaní rozprostřeli opět do 3 skupin po 30 % u hodnot *přiměřeně*, *málo* a *naprosto ano*. Plnění studijních povinností bylo ovlivněno zrakovým postižením vždy a na obou univerzitách. Možnost *vůbec ne* neuvedl žádný respondent.

V otázce číslo 7 dotazníku se respondenti zamýšleli nad kvalitou svého života jakožto studentů vysoké školy. Tuto hodnotili studenti Univerzity Palackého jako většinou naplněnou v 60 % případů. Více studentů pak hodnotilo kvalitu svého života jako většinou naplněnou v rámci Masarykovy univerzity (75 %). Na olomoucké univerzitě hodnotilo více studentů toto jako *naprosto naplněné* – 20 %. Na Masarykově univerzitě bylo toto shledáno ve 12,5 % případů. 1 respondent z této univerzity pak popsal míru naplnění kvality svého života jakožto studenta VŠ jako *naplněnou málo*.

Výzkumná otázka č. 4: Využívají studenti se zrakovým postižením služeb center podpory při univerzitách?

Ano. Služby podpory nabízené univerzitou využívají studenti se zrakovým postižením na obou univerzitách. Na Masarykově univerzitě jich využívá 87,5 % dotázaných. V rámci Univerzity Palackého bylo využívání těchto služeb vyrovnané – 50% studentů využívá a 50 % nevyužívá.

S dostupností studijních materiálů byli více spokojeni studenti Masarykovy univerzity. Ti v 50 % uvedli, že jsou pro ně naprosto dostupné. 25 % pak uvedlo, že jsou dostupné průměrně, 12,5 % označilo dostupnost jako malou a většinou dostupnou. Studenti olomoucké univerzity v 50% uvedli, že studijní materiály jsou pro ně dostupné většinou. 30 % označilo materiály jako průměrně dostupné a 20 % pak bylo s dostupností studijních materiálů naprosto spokojeno.

Nejčastěji využívanými službami univerzitních center pak byly zapisovatelské služby a úprava zkoušek a digitalizace studijních textů či zapůjčení kompenzačních pomůcek. Studenti obou univerzit byli se službami spokojeni a většinou neshledávali nic, co by v nabídce chybělo. Objevily se i odpovědi týkající se možnosti vyplňování testů online, ale opět zmíníme, že toto spadá spíše do kompetence konkrétních vyučujících.

Výzkumná otázka č. 5: Poskytují centra i jednotliví pedagogové dostatečnou podporu studentům se zrakovým handicapem?

Ano. S podporou univerzitních center byli spokojeni studenti obou univerzit prakticky shodně. Na Univerzitě Palackého bylo naprosto spokojeno 60 % dotázaných, na Masarykově univerzitě pak 62,5 %. S podporou pedagogů byli více spokojeni studenti Masarykovy univerzity. Ti označili možnost většinou ano v 62,5 %. V rámci olomoucké univerzity bylo většinou spokojeno 40 % respondentů.

SHRnutí A Závěr

Tato bakalářská práce si kladla za cíl zmapovat kvalitu života osob se zrakovým postižením při studiu na vysoké škole. Byla zaměřena především na oblast dostupnosti podpory při studiu. Jako dílčí cíle byly stanoveny vliv zrakového postižení na výběr oboru a dostupnost VŠ – služby, přístupnost apod. Kvalitní podpora studentů vysokých škol nejen se zrakovým postižením je totiž velice důležitá. Podání pomocné ruky pro tyto osoby znamená nesmírně mnoho – jejich život se stává kvalitnějším a díky dosažení nejvyššího možného vzdělání se mohou lépe uplatnit na trhu práce navzdory veškerým svým omezením.

Výzkum byl zaměřen na dvě největší moravské univerzity – Masarykovu univerzitu v Brně a Univerzitu Palackého v Olomouci. Za pomoci pěti stanovených výzkumných otázek jsme hledali cestu k naplnění cílů. Zde je možné konstatovat, že stanovené cíle byly naplněny. Na obou univerzitách se dostupnost podpory studentům se zrakovým postižením ukázala jako velmi dobrá a nabízené služby taktéž vyhovovaly potřebám dotázaných. Ti většinou neuváděli, že by jim nějaká zásadní služba chyběla. V oblasti výběru vysoké školy byla pro respondenty stěžejní dobrá dopravní dostupnost bez větších komplikací a kvalitní systém podpory nabízený univerzitními centry. Dále se ukázalo, že na zvolených vysokých školách studovali spíše studenti s těžšími stupni zrakového postižení. Vliv zrakového postižení na výběr studijního oboru dotazovaných byl prokazatelný – vybírali si spíše obory, které nejsou tak náročné na užívání zraku. Zvolené studijní obory také mnohdy vycházely z touhy pomáhat lidem s postižením na základě vlastních zkušeností.

Z realizovaného dotazníkového šetření je patrné, že pro osoby se zrakovým postižením je dostupnost studia na vysoké škole velmi dobrá. Nelze však „usnout na vavřínech“. Je třeba neustále hledat nové možnosti zlepšení podpory těchto studentů, vzdělávat se a naslouchat jejich potřebám. Jen tak jim totiž zajistíme přístup ke kvalitnímu vzdělání, které je pro ně spolu s podporou ze strany organizací mimo akademické prostředí, vstupenkou do plnohodnotného života ve většinové společnosti.

Seznam použitých zdrojů

1. Adámek, Němec in LUDÍKOVÁ, Libuše. Pohledy na kvalitu života osob se senzoric-kým postižením. Olomouc: [Univerzita Palackého. Centrum podpory studentů se specifickými potřebami], [2019], 1 online zdroj.
2. BENDO VÁ, Petra, Kateřina JEŘÁBKOVÁ a Veronika RŮŽIČKOVÁ. Kompenzační pomůcky pro osoby se specifickými potřebami. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. ISBN 80-244-1436-8.
3. Braillovská tiskárna Index Basic. In: Spektra v.d.n. [online]. [cit. 2020-06-05]. Dostupné z: <https://spektra.eu/index-basic/>
4. Braillovská tiskárna Index Everest. In: Spektra v.d.n. [online]. [cit. 2020-06-05]. Dostupné z: <https://spektra.eu/index-everest/>
5. Braillovský řádek Alva USB 640 Comfort. In: Spektra v.d.n. [online]. [cit. 2020-01-03]. Dostupné z: <https://spektra.eu/alva-usb640-comfort/>
6. Centrum podpory studentů se specifickými potřebami [online]. [cit. 2020-01-03]. Dostupné z: <http://cps.upol.cz/>
7. Dragomirecká, Škoda in LUDÍKOVÁ, Libuše. Pohledy na kvalitu života osob se senzoric-kým postižením. Olomouc: [Univerzita Palackého. Centrum podpory studentů se specifickými potřebami], [2019], 1 online zdroj.
8. Eutanázie (1939 - 1941). In: Holocaust.cz [online]. [cit. 2020-06-01]. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/dejiny/holocaust/historicky-kontext/eutanazie-1939---1941/>
9. Flenerová (1985, s. 9) in LUDÍKOVÁ, Libuše, Dita FINKOVÁ a Kateřina KROUPOVÁ. Teoretická východiska speciální pedagogiky osob se zrakovým postižením. Olomouc: [Univerzita Palackého. Centrum podpory studentů se specifickými potřebami], [2018], 1 online zdroj.

10. IS Brailnet: Nabídka pomůcek pro zrakově postižené Dodávají prodejny Tyflopomůcek SONS ČR [online]. [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <http://is.brailnet.cz/pomucky.php>
11. JEŘÁBKOVÁ, Kateřina. Lidé se zdravotním postižením - historické aspekty. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3602-9.
12. Jesenský in VAĎUROVÁ, Helena a Pavel MÜHLPACHR. Kvalita života: teoretická a metodologická východiska. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3754-7
13. Kábele, Kracík, Predmerský in JEŘÁBKOVÁ, Kateřina. Lidé se zdravotním postižením - historické aspekty. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3602-9.
14. Kdo byl Teiresiás [online]. [cit. 2020-01-04]. Dostupné z: <https://www.teiresias.muni.cz/cz/cim-je-stredisko-teiresias/kdo-byl-teiresias>
15. Keblová (2001, s. 33) in FINKOVÁ, Dita. Edukace jedinců se zrakovým postižením v kontextu kvality vzdělávání. Olomouc: [Univerzita Palackého. Centrum podpory studentů se specifickými potřebami], [2019], 1 online zdroj.
16. Křivohlavý in VAĎUROVÁ, Helena a Pavel MÜHLPACHR. Kvalita života: teoretická a metodologická východiska. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3754-7
17. Kvalita života osob se zrakovým postižením [online]. [cit. 2020-06-14]. Dostupné z: <https://www.surveio.com/survey/d/Y3V7Q3P7C9I5C3W7N>
18. LANGER, Jiří, Adéla HANÁKOVÁ, Jiří KANTOR, Jan MICHALÍK a Veronika RŮŽIČKOVÁ. Technické pomůcky pro osoby se zdravotním postižením. Olomouc: [Univerzita Palackého. Centrum podpory studentů se specifickými potřebami], [2018], 1 online zdroj.

19. Ludíková (Finková, Ludíková, Růžičková, 2007, s. 43) in FINKOVÁ, Dita. Edukace jedinců se zrakovým postižením v kontextu kvality vzdělávání. Olomouc: [Univerzita Palackého. Centrum podpory studentů se specifickými potřebami], [2019], 1 online zdroj.
20. LUDÍKOVÁ, Libuše a Veronika RŮŽIČKOVÁ. Tyflopédie pro výchovné pracovníky. Olomouc: [Univerzita Palackého. Centrum podpory studentů se specifickými potřebami], [2016], 1 online zdroj.
21. LUDÍKOVÁ, Libuše. Tyflopédie – Andragogika. Olomouc: [Univerzita Palackého. Centrum podpory studentů se specifickými potřebami], [2015], 1 online zdroj.
22. MATYSKOVÁ, Kateřina. Kompenzační pomůcky pro osoby se zrakovým postižením. Praha: Okamžik, 2009. ISBN 978-80-86932-24-8.
23. Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů – desátá revize (MKN-10): vydal Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR [online]. [cit. 2019-05-11]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/klasifikace-zrakoveho-postizeni>
24. Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů - desátá revize (MKN-10) [online]. [cit. 2019-05-11]. Dostupné z: <https://www.uzis.cz/cz/mkn/H00-H59.html>
25. MICHALÍK, Jan a Martin ŠKUREK. Právní úprava studia studentů se specifickými potřebami na UP v Olomouci. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4467-3.
26. Mobilní telefon BlindShell 2. In: Spektra v.d.n. [online]. [cit. 2020-06-05]. Dostupné z: <https://spektra.eu/blindshell-2/>
27. Mobilní telefon BlindShell Classic. In: Spektra v.d.n. [online]. [cit. 2020-06-05]. Dostupné z: <https://spektra.eu/blindshell-classic/>

28. NOVOHRADSKÁ, Hana. Vybrané kapitoly z oftalmopedie. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2009, s. 8. ISBN 978-80-7368-731-1.
29. Opěrná bílá hůl. In: Svárovský, s.r.o. [online]. [cit. 2020-01-03]. Dostupné z: <http://www.svarovsky.cz/nabidka/#typ-hole>
30. Orientační bílá hůl. In: Svárovský, s.r.o. [online]. [cit. 2020-01-03]. Dostupné z: <http://www.svarovsky.cz/nabidka/#typ-hole>
31. Přenosná lupa Bierley ColorMouse USB. In: Spektra v.d.n. [online]. [cit. 2020-06-10]. Dostupné z: <https://spektra.eu/bierley-colormouse-usb/>
32. RÖDEROVÁ, Petra, Lea KVĚTOŇOVÁ-ŠVECOVÁ a Zita NOVÁKOVÁ. Oftalmopedie: texty k distančnímu vzdělávání. 2. vyd. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-159-1.
33. Signalizační bílá hůl. In: Svárovský, s.r.o. [online]. [cit. 2020-01-03]. Dostupné z: <http://www.svarovsky.cz/nabidka/#typ-hole>
34. Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých: O nás [online]. [cit. 2020-01-03]. Dostupné z: <https://www.sons.cz/>
35. Sociologická encyklopedie: Kvalita života [online]. [cit. 2020-01-01]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Kvalita_%C5%BEivota
36. Sovák in JEŘÁBKOVÁ, Kateřina. Lidé se zdravotním postižením - historické aspekty. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3602-9.
37. Stolní kamerová lupa ClearView C One. In: Spektra v.d.n. [online]. [cit. 2020-01-03]. Dostupné z: <https://spektra.eu/clearview-c/>
38. Svárovský, s.r.o.: O bílých holicích [online]. [cit. 2020-01-03]. Dostupné z: <http://www.svarovsky.cz/o-bilych-holich/#rozdeleni>

39. SVOBODA, Pavel. Metodologie kvantitativního speciálněpedagogického výzkumu. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3067-6.
40. Titzl in JEŘÁBKOVÁ, Kateřina. Lidé se zdravotním postižením - historické aspekty. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3602-9.
41. Tyflopomucky.cz: Indikátor hladiny Cvrček [online]. [cit. 2020-01-03]. Dostupné z: <https://www.tyflopomucky.cz/praha/drobne-pomucky-pro-domacnost/1490-Indikator-hladiny-Cvrcek.html>
42. VAĎUROVÁ, Helena a Pavel MÜHLPACHR. Kvalita života: teoretická a metodologická východiska. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3754-7
43. Velký lékařský slovník: Glaukom [online]. [cit. 2019-10-20]. Dostupné z: <http://lekarske.slovníky.cz/pojem/glaukom>
44. Velký lékařský slovník: Katarakta [online]. [cit. 2019-10-20]. Dostupné z: <http://lekarske.slovníky.cz/pojem/katarakta>
45. Velký lékařský slovník: Kvalita života [online]. [cit. 2020-01-01]. Dostupné z: <http://lekarske.slovníky.cz/lexikon-pojem/kvalita-zivota>
46. Velký lékařský slovník: Nystagmus [online]. [cit. 2019-10-20]. Dostupné z: <http://lekarske.slovníky.cz/pojem/nystagmus>
47. Velký lékařský slovník: Retinopatie nedonošených [online]. [cit. 2019-10-20]. Dostupné z: <http://lekarske.slovníky.cz/pojem/retinopatie-nedonosnych>
48. Vymětal in VAĎUROVÁ, Helena a Pavel MÜHLPACHR. Kvalita života: teoretická a metodologická východiska. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3754-7.
49. World Health Organization: Blindness and visual impairment [online]. [cit. 2019-10-20]. Dostupné z: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/blindness-and-visual-impairment>

50. World Health Organization: WHOQOL: Measuring Quality of Life: Introducing the WHOQOL instruments [online]. [cit. 2020-01-01]. Dostupné z: <https://www.who.int/healthinfo/survey/whoqol-qualityoflife/en/>
51. Zákon č. 329/2011 Sb. Zákon o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů. Zákony pro lidi [online]. [cit. 2020-05-23]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-329#prilohy>
52. Zákon č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů. Zákony pro lidi [online]. [cit. 2020-05-23]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-48#prilohy>

Seznam zkratk

QOL – quality of life, kvalita života

SONS – Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých

WHO – World Health Organization Světová zdravotnická organizace

Seznam grafů, obrázků a tabulek

Tabulka 1: Klasifikace zrakového postižení dle WHO

Tabulka 2: kompenzační pomůcky pro osoby se zrakovým postižením hrazené z veřejného zdravotního pojištění.

Obr. 1 – orientační bílá hůl

Obr. 2: signalizační bílá hůl

Obr. 3: opěrná bílá hůl

Obr. 4: stolní kamerová lupa ClearView C One

Obr. 5: přenosná lupa Bierley ColorMouse USB

Obr. 7: Braillský řádek Alva USB 640 Comfort

Obr. 8: mobilní telefon BlindShell Classic

Obr. 9: mobilní telefon BlindShell 2

Obr. 10: braillská tiskárna Index Everest

Obr. 11: braillská tiskárna Index Basic

Graf 1: statistika odpovědí na otázku č. 2

Graf 2: statistika odpovědí na otázku č. 4

Graf 3: Statistika odpovědí na otázku č. 7

Graf 4: Statistika odpovědí na otázku č. 8

Graf 5: statistika odpovědí na otázku č. 9

Graf 6: statistika odpovědí na otázku č. 10

Graf 7: statistika odpovědí na otázku č. 13

Graf 8: statistika odpovědí na otázku č. 14

Graf 9: statistika odpovědí studentů Masarykovy univerzity na otázku č. 2

Graf 10: statistika odpovědí studentů Masarykovy univerzity na otázku č. 4

Graf 11: statistika odpovědí studentů Masarykovy univerzity na otázku č. 7

Graf 12: Statistika odpovědí studentů Masarykovy univerzity na otázku č. 8

Graf 13: statistika odpovědí studentů Masarykovy univerzity na otázku č. 9

Graf 14: statistika odpovědí studentů Masarykovy univerzity na otázku č. 10

Graf 15: statistika odpovědí studentů Masarykovy univerzity na otázku č. 13

Graf 16: statistika odpovědí studentů Masarykovy univerzity na otázku č. 14

Graf 17: statistika odpovědí studentů Univerzity Palackého na otázku č. 2

Graf 18: statistika odpovědí studentů Univerzity Palackého na otázku č. 4

Graf 19: statistika odpovědí studentů Univerzity Palackého na otázku č. 7

Graf 20: statistika odpovědí studentů Univerzity Palackého na otázku č. 8

Graf 21: statistika odpovědí studentů Univerzity Palackého na otázku č. 9

Graf 22: statistika odpovědí studentů Univerzity Palackého na otázku č. 10

Graf 23: statistika odpovědí studentů Univerzity Palackého na otázku č. 13

Graf 24: statistika odpovědí studentů Univerzity Palackého na otázku č. 14

Seznam příloh

Příloha 1: Dotazník

PŘÍLOHY

Příloha 1: Dotazník

Kvalita života osob se zrakovým postižením na vysoké škole

Dobrý den,

jmenuji se Kristina Lehutová a jsem studentkou 3. ročníku oboru Speciální pedagogika - intervence na Univerzitě Palackého v Olomouci. Věnujte prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku. Dotazník slouží jako podklad k mé bakalářské práci a zaměřuje se na kvalitu života studentů se zrakovým postižením na Masarykově univerzitě v Brně a Univerzitě Palackého v Olomouci, kterým je také určen. Dotazník je zcela anonymní.

Děkuji za vyplnění! :)

1. Jaké máte zrakové postižení?

2. Jakou VŠ studujete?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu nebo více odpovědí

Masarykova Univerzita (Brno)

Univerzita Palackého (Olomouc)

3. Jaký obor studujete?

4. Ovlivnil váš zrakový handicap výběr studijního oboru?

1 (vůbec ne) 2 (málo) 3 (přiměřeně) 4 (většinou ano) 5 (naprosto ano)

5. Pokud ano, jak konkrétně to výběr ovlivnilo?

6. Jaké faktory související s Vaším zrakovým postižením ovlivnily výběr vysoké školy? (např. dojíždění bez přestupů, známé prostředí v místě bydliště ... blíže rozepište)

7. Do jaké míry je naplněna kvalita Vašeho života jakožto studenta vysoké školy?

1 (vůbec ne) 2 (málo) 3 (přiměřeně) 4 (většinou ano) 5 (naprosto ano)

8. Do jaké míry máte pocit, že plnění Vašich studijních povinností je ovlivněno zrakovým postižením?

1 (vůbec ne) 2 (málo) 3 (přiměřeně) 4 (většinou ano) 5 (naprosto ano)

9. Jak dostupné jsou pro Vás studijní materiály?

1 (vůbec ne) 2 (málo) 3 (přiměřeně) 4 (většinou ano) 5 (naprosto ano)

10. Využíváte služeb podpory nabízených univerzitou (Centrum podpory studentů se specifickými potřebami/Teiresiás)?

Ano

Ne

11. Jaké služby využíváte?

12. Jaké služby podle Vás naopak chybí?

13. Jste spokojen/a s dostupností podpory při studiu?

1 (vůbec ne) 2 (málo) 3 (přiměřeně) 4 (většinou ano) 5 (naprosto ano)

14. Jak jste spokojen/a s podporou ze strany pedagogů?

1 (vůbec ne) 2 (málo) 3 (přiměřeně) 4 (většinou ano) 5 (naprosto ano)

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Kristina Lehutová
Ústav nebo katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	doc. Mgr. Dita Finková, Ph.D..
Rok obhajoby:	2020

Název práce:	Kvalita života osob se zrakovým postižením na VŠ
Název práce v angličtině:	Life quality of people with visual impairment at university
Anotace práce:	<p>Bakalářská práce je zaměřena na kvalitu života osob se zrakovým postižením při studiu na vysoké škole. V teoretické části jsou vysvětleny základní pojmy týkající se tématu a je zde také nastíněna problematika podpory osob se zrakovým postižením nejen na vysokých školách.</p> <p>Část praktická sestává z výzkumu, jenž si klade za cíl zmapovat kvalitu života osob se zrakovým postižením při studiu na vysoké škole v kontextu dostupnosti podpůrných služeb na dvou největších moravských univerzi-</p>

	tách – Masarykově univerzitě v Brně a Univerzitě Palackého v Olomouci
Klíčová slova:	Kvalita života, zrakové postižení, vysoká škola, podpora, kompenzační pomůcky, Univerzita Palackého, Masarykova univerzita

<p>Anotace práce v angličtině:</p>	<p>The bachelor thesis centers on life quality of university students with visual impairment in context of quality of the supportive services at universities. Theoretical part explains basic terminology of the topic. It also describes the system of support for people with visual impairment not only at universities.</p> <p>The research aims to describe quality of supportive services for students with visual impairment at the two biggest universities in Moravia – Masaryk University in Brno and Palacky University in Olomouc.</p>
<p>Klíčová slova v angličtině:</p>	<p>Quality of life, visual impairment, university, support, Palacky University, Masaryk University</p>
<p>Přílohy:</p>	<p>Příloha 1 – Dotazník</p>
<p>Rozsah práce:</p>	<p>83 stran vlastního textu + 2 strany příloh</p>
<p>Jazyk práce:</p>	<p>Český jazyk</p>